

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

TINE JUVAN

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Specialna športna vzgoja
Prilagojena športna vzgoja

MOŽNOSTI OBSTOJA IN RAZVOJA ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:

izr. prof. dr. Jakob Bednarik

RECENZENT:

izr. prof. dr. Gregor Jurak

KONZULTANT:

doc. dr. Gregor Starc

Avtor dela:

TINE JUVAN

Ljubljana, 2010

Zahvala

Pri pisanju diplomskega dela so mi z nasveti pomagali najbližji, ki se jim iskreno zahvaljujem za pomoč in potrpežljivost.

Ključne besede: športna organizacija, društvo, rekreativni šport, prostovoljstvo, anketa, SWOT analiza, obstoj društva

MOŽNOSTI OBSTOJA IN RAZVOJA ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR

Tine Juvan

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 2010

Specialna športna vzgoja, Prilagojena športna vzgoja

IZVLEČEK

Diplomsko delo predstavlja Športno društvo Zadvor, ki v lokalni skupnosti zadovoljuje potrebe uporabnikov po storitvah rekreativnega športa.

Društvo, ki vztrajno pridobiva nove člane in nudi vedno večji izbor storitev športa za vse, vsako leto organizira tudi prireditve ali tekmovanja v teku, kolesarjenju in smučarskem teku. Sodeluje tudi z drugimi prireditelji športnih tekmovanj. Na prvi pogled ni nobene nevarnosti za prenehanje njegovega delovanja. A čeprav trenutno deluje uspešno, je društvo v celoti odvisno od prostovoljcev, ki izvajajo vse naloge; od načrtovanja, organiziranja do vodenja. Od njihove pripravljenosti posvetiti prosti čas društvu ter zagnanosti pri angažiranju virov, vključno s pridobivanjem javnih sredstev, je v celoti odvisen obstoj društva in nadaljnji razvoj. Zato smo se v diplomskem delu odločili analizirati predvsem odgovore članov društva in drugih krajanov o uporabi storitev društva in njihovem zadovoljstvu s ponudbo. S tem smo želeli tudi potrditi primernost obstoječe statusne oblike. Poleg izsledkov anket smo pri analizi društva uporabili strokovno literaturo ter izhajali iz osebnih izkušenj, pridobljenih pri občasnih nalogah v društvu. Rezultati analize bodo lahko prispevali k načrtovanju nadaljnega delovanja društva. Izsledki analize potrjujejo primernost organiziranosti v obliki društva. Temeljna prednost Športnega društva Zadvor je prostovoljstvo, ki pa hkrati predstavlja največjo nevarnost za obstoj društva, zlasti če ne bodo država in lokalne skupnosti zagotovile skrbi za ustrezno usposobljenost prostovoljcev.

Key-words: sports organization, sports club, recreational sports, volunteering, survey, SWOT analysis, existence of the club

THE EXISTENCE AND FURTHER DEVELOPMENT OF THE ZADVOR SPORTS KLUB

Tine Juvan

University in Ljubljana, Faculty of sport, 2010

Special physical education, Adapted physical education

ABSTRACT

The diploma thesis presents the Zadvor Sports Klub, which meets the needs for recreational sports services for users from the local community.

The sports club, which consistently attracts new members and offers a growing range of sports services to all, each year also organizes various events, including running, cycling and cross country skiing competitions. The sports club also cooperates with other organizers of sports competitions. At first glance, there is no risk of the club closing. Although it is currently successful, the club is entirely dependent on volunteers who perform all of the tasks; they plan, organize and manage the club. The existence and further development of the sports club depends entirely on the willingness of these volunteers to sacrifice their leisure time and dedicate it to the sports club, and their enthusiasm for acquiring sources, including the gathering of public funds. In our diploma thesis we have therefore decided to mostly analyse the answers of the members of the sports club and other local residents regarding the use of the club's services and the satisfaction with the club's offer. In this way we also wanted to confirm the adequacy of the existing form of the club's status. Furthermore, in addition to using the survey results, we also used professional literature and derived from personal experience acquired during the periodic tasks performed in the club. The results of the analysis can help with the planning of further work of the sports club. A subgroup analysis confirmed the appropriateness of the organization in the form of association. The primary advantage of the Sport Club Zadvor is volunteering, but on the other hand, especially if Government and local communities do not provide appropriate training for volunteers, it also represents a major threat to its existence.

KAZALO

IZVLEČEK	4
ABSTRACT	5
1 UVOD	7
1.2 Šport v predpisih	8
1.3 Šport za razvedrilo - športna rekreacija	10
2 PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA	11
3 CILJI IN HIPOTEZE	12
4 STRUKTURA IN METODE DE LA.....	13
5 PREDSTAVITEV ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR	14
5.1 ŠPORTNE ORGANIZACIJE, ŠPORTNI MENEDŽMENT IN ŠPORTNE STORITVE	14
5.2 NEPRIDOBITNOST, ZASEBNE IN JAVNE ORGANIZACIJE	17
5.3 DRUŠTVO KOT PRAVNO DOLOČENA OBLIKA ORGANIZACIJE.....	20
5.4 RAZVOJ ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR	22
5.4.1 Uvod.....	22
5.4.2 Podatki o članstvu, športnih panogah in prireditvah po letih.....	25
5.4.3 Organi in financiranje društva	28
6 RAZISKAVA IN ANALIZA	30
7 SKLEP	53
LITERATURA:.....	54
PRILOGE:.....	57

1 UVOD

Šport in ples oziroma izrazna gibalna ustvarjalnost je ena izmed skupnih značilnosti vseh znanih kultur. Športna kultura je od človekovega nastanka do danes vsebina njegovega bivanja (Doupona in Petrović, 2000, str. 46). Že v stari Grčiji so ideal popolnosti iskali v sozvočju telesa in duha. Težnja po telesnem in duševnem zdravju se izraža v enem najpogosteje citiranih gesel: »Zdrav duh v zdravem telesu« (Kuntarič, 2002, str. 3).

Za razumevanje pojma športa je po mnenju slovenske stroke najpopolnejša definicija ICSSPE (Mednarodni svet za športno znanost in telesno vzgojo Unesca) iz leta 1968: »Vsaka telesna dejavnost, ki ima značaj igre in obsega možnosti boja samega s seboj, z drugimi ali s prvinami narave, je šport. Če ima ta dejavnost značaj tekmovanja z drugimi, jo je treba izvajati v viteškem duhu. Ni športa brez fair playa.«, v kateri so nakazane štiri klasične prvine športa: telesna dejavnost, igra, boj in fair play (poštena igra), (Šugman idr., 2006, str. 23). Koristnost telesne dejavnosti in njen prispevek k zdravju in kakovosti življenja so neizpodbitni. Šport ima pozitiven vpliv na posameznike, ki se z njim ukvarjajo in na družbo kot celoto. Raziskovalci poudarjajo, da ukvarjanje s športom pozitivno vpliva na samozavest in podobo posameznika, socialne vezi med posamezniki, predvsem pa na fizično in psiho-socialno zdravje posameznika. Vse več ljudi se na svojem delovnem mestu ne giblje ali pa se gibi ponavljajo in drža je prisiljena, zato je telesna aktivnost nujna za povečanje odpornosti organizma in ohranjanje zdravja. Odpornejši kot je človek, manjša verjetnost je, da zbolí in, če že zbolí, je čas zdravljenja krajši. Nižji so stroški za zdravstvene storitve in višja je kakovost posameznikovega življenja. Sproščen človek v delovnem okolju tudi več in bolje ustvarja. »Ljudje, ki so športno dejavni, se lahko uvrščajo v posebno skupino z drugačnim načinom razmišljanja, drugačnimi pogledi na vlogo športa v oblikovanju njih samih, pa tudi drugačnim pogledom na pomen športa za Slovenijo kot državo«, menijo Kovač, Doupona–Topič in Kolar (2005, str. 162). Koristnost športa za zdravje posameznika ima seveda za posledico tudi posredne ekonomske koristi za celotno družbo. »Šport je danes zelo širok svetovni družbeni pojav. Z globalizacijo sta se njegova razvejanost in pomen še povečala. Njegova najbolj vidna podoba se kaže prek različnih športnih dejavnosti, najpogosteje kot tekmovanja; prek različnih povezav na makro ekonomski ravni (turizem in prosti čas, proizvodnja in trgovina športne opreme ter oblačil in obutve, proizvodnja zdrave hrane, razne storitvene dejavnosti, povezane z zdravim načinom življenja) pa postaja vedno bolj pomemben dejavnik nacionalnih ekonomij« (Jurak, 2006, str. 4).

1.2 Šport v predpisih

Potrditev pomena in koristnosti športa za posameznika in družbo je zapisana v vrsti mednarodnih in nacionalnih dokumentov.

V okviru Evropske unije je Komisija v letu 2007 sprejela dva dokumenta: Belo knjigo o zdravstvenih vprašanjih v zvezi s prehrano, prekomerno telesno težo in debelostjo in Belo knjigo o športu (11.7.2007). Čeprav Evropska unija nima izvršilnih pristojnosti na področju športa, je s sprejemom slednje izpostavila pomembno vlogo športa v evropski družbi in njegov poseben značaj. Evropska komisija ima na portalu Zdravje-EU (<http://ec.europa.eu>, pridobljeno 18. 4. 2009) zapisano: "Evropska unija dejavno podpira šport. Šport in prosti čas sta koristna za zdravje ter imata družbeni in vzgojni pomen. Evropska unija želi prepričati državljane o pomenu telesne dejavnosti za zdravje. Šport je pomemben dejavnik predvsem pri ohranjanju zdravja, preprečevanju bolezni in odpravljanju prevelike telesne teže. Skupnost si prizadeva za evropsko razsežnost športa. V okolju, naklonjenem športu in prostočasovnim dejavnostim, bi se število nesreč in poškodb moralo zmanjšati. Telesna dejavnost in preprečevanje poškodb sta glavni cilj številnih projektov, ki jih v okviru programa javnega zdravja (2003–2008) financira Evropska unija. Z zbiranjem podatkov o poškodbah in nesrečah v državah članicah ter z uporabo skupnega sistema klasifikacije in primerljivih metod želi podpreti nacionalne organe in športna društva pri skupnem ukrepanju za večjo varnost."

Decembra 2008 je Evropski svet, ki je najvišje politično telo EU, poleg drugih aktov (med njimi več deklaracij) sprejel Deklaracijo o športu (Annex 5; več na <http://europa.eu/european-council>, pridobljeno 18. 4. 2009). V deklaraciji poudarja pomen vrednot, povezanih s športom, za evropsko družbo, ki so nad njeno ekonomsko dimenzijo.

Pomembnosti športa se zavedajo tudi druge države, npr. Avstrija.¹

Krovni predpis za področje športa v Sloveniji predstavlja Zakon o športu (1998), v katerem je opredeljeno (5.čl.), da se način uresničevanja javnega interesa v športu opredeli z nacionalnim programom, ki ga sprejme Državni zbor na predlog Vlade Republike Slovenije. V uvodu Nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji (NPŠ, 2000) je med drugim deklarirano, da je šport pomembna dejavnost družbe, izraz njene dinamike in del splošne kulture, ki bogati kakovost življenja posameznika. Ljudje se ukvarjajo s športom na osnovi interesa prostovoljno. Z njim se lahko ukvarjajo neorganizirano, lahko pa se združujejo v društvih ali drugih športnih organizacijah. Z nacionalnim programom športa država soustvarja pogoje za razvoj športa. Nacionalni program zajema celostno organizirano dejavnost športa, to je športno vzgojo, športno rekreacijo, kakovostni

---

¹ Tako ima avstrijsko zvezno ministrstvo, pristojno za šport (Bundesministerium für Landesverteidigung und Sport) na svoji spletni strani zapisano: „Sport ist Abbild und gleichzeitig Mikrokosmos unserer Gesellschaft. Er hat eine erzieherische, gesundheitsfördernde, gesellschaftlich-soziale und eine wirtschaftliche Funktion. Sport ist der einzig weltweit fast vollständig organisierte, vielfach nach einheitlichen Regeln funktionierende Bereich. Sport verbindet zumeist auch dann noch, wenn es zwischen den Staaten politisch zu Problemen kommt. Gerade der Sport bietet Ansatzpunkte für sozialpolitische Aktionen, wie sie in keinem anderen gesellschaftlichen Bereich möglich sind. Hier werden die verschiedenen kulturellen Werte und Handlungsziele real und für alle verständlich vorgelebt (pridobljeno dne 10.6.2009 s svetovnega spleta: <http://www.bmlvs.gv.at/>).

in vrhunski šport ter šport invalidov, ki je v javnem interesu in se sofinancira iz javnih sredstev. V športne dejavnosti se lahko vključijo prebivalci v vseh obdobjih življenja, vendar imajo športne aktivnosti otrok in mladine zaradi vpliva na razvoj mladega človeka prednost v nacionalnem programu športa. Država bo spodbujala razvoj športa s finančno in strokovno podporo predvsem na tistih področjih, ki pomembno vplivajo na razvoj športa, kot so izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov, gradnja športnih objektov, strokovna in raziskovalna dejavnost. Lokalne skupnosti kot najpomembnejši financer sofinancirajo predvsem programe športa otrok in mladine, športno rekreacijo in gradnjo športnih objektov in skrbijo za njihovo vzdrževanje. Sklep v programu zapisanih izhodišč strategije razvoja športa je, da je šport pomembno javno dobro in tudi ekonomska kategorija, zato je smiselno, da ga država spodbuja in sofinancira. Za uresničevanje javnega interesa v športu se na ravni države zagotavlja izvajanje nalog skupnega pomena, na ravni lokalnih skupnosti pa neposredno izvajanje nalog, ki so v javnem interesu.

Zaradi interdisciplinarnosti je šport prepleten z različnimi družbenimi področji, kot so: zdravstvo, vzgoja in izobraževanje, gospodarstvo, okolje, turizem, kultura, znanost in obramba. Zato so pri njegovem razvoju poleg športnih društev in drugih športnih organizacij udeleženi tudi subjekti iz omenjenih družbenih področij. Velik del športnih programov otrok in mladine poteka v vzgojno-izobraževalnem sistemu; ti programi niso vključeni v nacionalni program športa, so pa kot del sprejetih predmetnikov in šolskih programov pomemben element vzpostavljanja športne aktivnosti in oblikovanja športne kulture. Omenjena interdisciplinarnost se izraža tudi v dejavnosti Inštituta za varovanje zdravja RS (IVZ), ki predstavlja osnovo preventivnega zdravstvenega varstva v Sloveniji. IVZ na svoji spletni strani (<http://www.ivz.si>, pridobljeno 17. 4. 2009) ob poudarjanju pomena gibanja in športa za zdravje ponavlja priporočila WHO, zlasti pa izpostavlja, da se z gibanjem lahko ukvarjamo kjerkoli in zanj ne potrebujemo nobenih posebnih pripomočkov.

Na lokalni ravni, kjer deluje v delu obravnavano športno društvo, v Mestni občini Ljubljana (MOL), je Mestni svet MOL dne 4.2.2008 sprejel strateške smernice na področju športa v MOL do leta 2012. Na podlagi »Strategije razvoja športa v MOL od 2008 do 2012 je bil ustanovljen samostojni Oddelek za šport, ki je začel delovati 15. julija 2008. Smernice krepijo vlogo društev in s tem civilno sfero športa, saj naj bi športna društva in njihove zveze imeli osrednjo vlogo na področju športa, MOL pa bo s sistemskimi ukrepi izvajala podporo pri njihovem delovanju in razvoju. Strategija je objavljena na spletni strani MOL (http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava, pridobljeno 17. 4. 2009), kjer je zapisano tudi, da želi MOL spodbujati pripadnost tradicionalnim imenom športnih zvez in njihovim športnim društvom, športu in Ljubljani. Posebna pozornost je namenjena športni infrastrukturi. Generalno pa bo še naprej imel prednost šport otrok in mladine.

Prednostna naloga je oblikovanje izvedbenih aktov strategije (merila in letni programi športa za obdobje 2009-2012). Merila za vrednotenje in sofinanciranje izvajanja letnega programa športa v MOL se opredelijo v pravilniku. Javni razpis za sofinanciranje programov letnega programa športa MOL za leto 2009 je bil objavljen na spletni strani 15.06.2009.

1.3 Šport za razvedrilo - športna rekreacija

V tem delu uporabljamo pojma »šport za razvedrilo« in »športna rekreacija« kot sinonim za človekovo dejavnost, v kateri je poudarek na ohranjanju in izboljšanju zdravja, sprostitvi in druženju (Šugman idr., 2006, str. 25). Pri rekreativnem športnem udejstvovanju je poudarjena zmernost in optimalno oziroma primerno obremenjevanje rekreativnega športnika (Berčič, Sila, Tušak in Semolič, 2001, str. 35). Zmerno športno udejstvovanje je preventivni dejavnik, ki pomaga ljudem pri preprečevanju obolenj in ohranjanju zdravja. Ne le telesnega, tudi duševnega, saj je »športnorekreativno udejstvovanje lahko pomemben dejavnik pri ohranjanju in vzpostavljanju duševnega ravnovesja. To še zlasti zaradi razkritega dejstva o tesni medsebojni povezanosti in soodvisnosti človekovih telesnih in duševnih dejavnosti. Izsledki številnih raziskav so v zadnjih desetletjih pokazali ugodne učinke telesnega gibanja oziroma ukvarjanja s športom na človekovo duševnost« (Berčič idr., 2001, str. 41). Država Slovenija je pomembnost vsebine športne rekreacije izpostavila v Nacionalnem programu športa z zagotavljanjem javnih sredstev za njeno izvajanje na podlagi letnih programov športa.

2 PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA

Predmet diplomskega dela je zagotavljanje storitev rekreativnega športa na lokalni ravni. Osredotočili smo se na prostovoljno organizacijo Športno društvo Zadvor, v kateri družba (krajani) zadovoljuje civilni in zasebni interes na področju razvedrilnega športa. Športne organizacije za zagotavljanje civilnega oziroma zasebnega interesa v slovenskem (ter tudi širše - v evropskem) pravnem prostoru delujejo v dveh osnovnih pojavnih oblikah, in sicer v obliki športnega društva ali v obliki gospodarske družbe, praviloma kapitalske družbe (Brulc, Grabić, Gradišar, Milenkovič in Pohleven, 2009).

Problem, s katerim se ukvarja naloga, je ustreznost obstoječe organiziranosti in vodenja društva z namenom, ugotoviti, kakšne so možnosti njegovega dolgoročnega obstoja.

Pri odločitvi za diplomsko delo mi je bila spodbuda in vodilo dejstvo, da sam živim na območju, kjer organizacija deluje in sem že nekaj let njen član.

3 CILJI IN HIPOTEZE

Na podlagi predmeta in problema smo opredelili naslednje cilje:

1. Ugotoviti, ali je organiziranost v obliki društva ustrezna.
2. Ugotoviti, v kolikšni meri so zagotovljeni pogoji za nadaljnji obstoj in katere so morebitne slabosti.

Na podlagi teoretičnih izhodišč in spoznanj raziskav lahko skladno z gornjimi cilji postavimo sledeči hipotezi:

- H1 Statusna oblika društva je optimalna.
H2 Organizacija lahko obstoji in se razvija le ob visoki motivaciji prostovoljcev.

Rezultati analize bodo lahko pomemben prispevek k postavitvi smernic za nadaljnji razvoj Športnega društva Zadvor.

4 STRUKTURA IN METODE DE LA

V osrednjem delu diplomskega dela bomo na podlagi literature, izkustvenih spoznanj ter anket, izvedenih med člani društva, občasnimi uporabniki njegovih storitev in krajanov, analizirali notranje in zunanje dejavnike. Z analizo prednosti in slabosti bomo ocenili notranje dejavnike, z analizo priložnosti in nevarnosti pa zunanje dejavnike poslovanja (SWOT analiza). Za celovitejšo osvetlitev so v prvem delu diplomskega dela na kratko podane teroretične razlage nekaterih vidikov obravnavanega predmeta in predstavljeni razvoj, obstoječa organiziranost ter ponudba storitev. Prikazan je nastanek društva in njegovo delovanje v časovnem obdobju od nastanka do leta 2008, s podatki o strukturi članstva po letih ter po zvrsteh športnih aktivnosti, v katerih so se udeleževali člani v okviru društva oziroma po športnih panogah, ki jih je društvo gojilo ter prireditve, ki jih je društvo organiziralo. Pri prireditvah gre tako za športne, kot tudi druge prireditve, kot na primer delovne akcije (ureditev društvenih prostorov, okolice, čistilne akcije).

Za izvedbo zastavljenih ciljev smo izvedli naslednje aktivnosti:

a) Pregled dokumentacije društva: S strani predsednika društva smo prejeli v pregled dokumentarno gradivo, ki obsega predvsem zapisnike sestankov, občnih zborov ter poslane in prejete dopise. Dokumenti so raznovrstni in vloženi v mape po časovnem zaporedju nastanka oziroma prejema. Pregledano gradivo ni izpolnilo pričakovanj po pridobitvi celovite informacije o delovanju društva skozi celotno obdobje njegovega delovanja. Zbrano dokumentarno gradivo tako slikovito odraža eno temeljnih lastnosti organizacije, to je prostovoljni značaj.

b) Anketiranje: Anketiranje je bilo izvedeno na treh vzorcih: **člani društva** (76), **udeleženci prireditve** v organizaciji ŠDZ (27) in **krajan**, ki niso včlanjeni v društvo (29). Odločitev za osebno anketiranje je bila sprejeta zaradi naslednjih prednosti:

- 1.) da bi bil odstotek neodgovorov čim manjši oziroma, da bi odgovorili vsi,
- 2.) ker omogoča daljše in kompleksnejše anketiranje; anketirancem sem lahko odgovarjal na vprašanja, če jim ni bilo kaj jasno in
- 3.) ker je kontrola poteka anketiranja pri tej metodi najboljša.

Je pa zato bilo anketiranje dolgotrajno. Anketiranje članov smo pretežno izvedli v prostorih Osnovne šole Sostro in združenem domu v Zadvoru, kjer poteka večina rekreativne vadbe. Nekaj članov, prav tako pa vse krajan, ki niso včlanjeni v društvo, smo obiskali na domovih. Ker se v lanski zimi sneg nikoli ni obdržal dovolj časa, društvo ni moglo organizirati teka na smučeh in počakati je bilo treba do meseca aprila, ko je društvo, kot že vrsto let, organiziralo tekaško prireditev Molniški tek. Z anketiranjem smo pričeli v mesecu marcu 2009 in ga zaključili v prvi polovici julija 2009. Ugotavljali smo frekvence odgovorov

5 PREDSTAVITEV ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR

Športno društvo Zadvor je organizacija, ki v zakonsko predpisani obliki (društvo), kot nepridobitni organizaciji, zagotavlja storitve rekreativnega športa na lokalni ravni.

V tem poglavju bodo v prvem delu pojasnjeni posamezni pojmi, ki opredeljujejo nekatere vidike obravnavane organizacije in pojmi, s katerimi se bomo srečali pri analizi. Drugi del poglavja je posvečen predstavitvi razvoja društva in prikazu obstoječega stanja.

5.1 ŠPORTNE ORGANIZACIJE, ŠPORTNI MENEDŽMENT IN ŠPORTNE STORITVE

Človek se v svojem življenju povezuje v skupine z drugimi ljudmi in tako z njimi tvori družbene skupine. Nekatere skupine so danosti (npr. družina, narod); človek jih ne more izbirati. Povezave v določene skupine so zelo omejene, vezane na družbene norme, človekove lastnosti, sposobnosti itd., povezovanje v določene, predvsem skupine kratkotrajnega daha in vezano na specialne interese posameznikov, je zelo odprto (npr. skupina izletnikov v organizaciji turistične agencije). Po opredelitvi v Wikipedii – spletni enciklopediji - človeške skupnosti opredeljujejo različne lastnosti, kot so hotenja, vera, viri, prednosti, potrebe, tveganja². Opredelitev »skupnosti« je v sociologiji neskončno. Najbolj uveljavljena je opredelitev, da je skupnost skupina medsebojno dejavnih ljudi, živečih na skupni lokaciji³.

V primeru obstoja pravnoformalnih razmerij med osebami, ki imajo skupne interese, govorimo o **organizaciji**. Člani organizacije se odločijo za interna pravila⁴, po katerih izkazujejo svojo pripadnost in vdanost. Vsak prevzame odgovornost za obstoj organizacije in se trudi po svojih najboljših močeh. Govorimo o organizaciji kot sistemu med seboj povezanih in odvisnih ljudi (udeleženci, partnerji itd.), ki v organizaciji uveljavljajo svoje interese. V ta sistem so poleg ljudi zajeti še drugi viri, s pomočjo katerih se določijo cilji in usmeri delovanje k njihovem doseganju. Če hoče organizacija dobro delovati, morajo cilji voditi k odličnosti in s tem k uspehu ter obstoju organizacije. Zavedati pa se moramo, da to ni naključje, kajti le predanost in ustrezna organiziranost zagotavljata doseganje zelenega stanja. S pojmom **organiziranost** opredelimo povezave med člani organizacije, določimo razmerja, razporedimo naloge posameznikom. Organiziranost je bistvo organizacije, saj s hierarhijo povezav ustvarimo sklenjen krog, hkrati pa omogočimo izmenjavo informacij med notranjim in zunanjim okoljem. Na podlagi učinkovite organiziranosti organizacija živi in se razvija. Ima svoj začetek in konec, vzpone in padce, napredek in nazadovanje. Od ustanovitve do prenehanja mora organizacija igrati vlogo **organizatorke**, katere naloga je izvajati aktivnosti, ki zagotavljajo njen obstoj. V

² In human communities, intent, belief, resources, preferences, needs, risks, and a number of other conditions may be present and common, affecting the identity of the participants and their degree of cohesiveness)” Wikipedia, The Free Encyclopedia, pridobljeno 26.12.2009, iz <http://en.wikipedia.org/wiki/Community>)

³ (Traditionally a "community" has been defined as a group of interacting people living in a common locatio: Wikipedia The Free Encyclopedia, pridobljeno 26.12.2009, iz <http://en.wikipedia.org/wiki/Community>)

⁴ Pri tem niso popolnoma svobodni. Posamezne organizacije opredeljuje pravo in predpiše temeljna pravila organiziranosti

dejavnost organiziranja so zajete vse aktivnosti organizacije (ali posameznika) razdeljene glede na organiziranost. (Šugman idr., 2006, str. 16).

Tudi športna dejavnost se v človekovem življenju udejanja kot socialna dejavnost, pri čemer udeleženci športa vzpostavljajo odnose bolj ali manj organizirano. Šugman idr. (2006, str. 40) predpostavljajo, da bo stopnja športnega zadovoljevanja človeka v polni meri dosežena šele, ko bo človek kot posameznik svoje cilje in namere dosegel v civilizirano-socializiranem športu, ki ga bo v največji meri odlikovala visoka raven smotrne organiziranosti. Ljudje udejanjajo šport v različnih organizacijskih oblikah. Najbolj razširjene in najpomembnejše inštitucije so športna društva, ki so tudi osnovne celice povezovanja na višjih ravneh (Šugman idr., 2006, str. 41). Večinsko stališče je, da je tudi za športno organizacijo, ki se ukvarja z rekreativno vadbo za svoje člane, organiziranost v statusni obliki društva najbolj optimalna. Prednosti so predvsem osebna zavzetost članov in prostovoljno delo, slabosti pa zlasti nejasno določena oziroma ohlapna pravila, zamegljenost odgovornosti itd. (Brulc idr., 2009, str. 7,8). Analiza bo pokazala, ali navedeno drži tudi za Športno društvo Zadvor.

Čeprav so najbolj razširjena, so društva le eden od izvajalcev, ki jih lahko razvrstimo po raznih kriterijih. Stroka navaja sledeče razvrstitve (Šugman idr., 2006, str. 46): 1) po ustanoviteljstvu. Izvajalci so lahko organi in organizacije, ki jih ustanovijo državni organi ali organi lokalne skupnosti, lahko so fizične osebe (posamezniki) ali pravne osebe - v obliki društva, gospodarske družbe (različne oblike kapitalskih ali osebnih družb po zakonu o gospodarskih družbah ali zasebni zavodi). Zavode lahko skupaj ustanovi tudi javni in zasebni sektor. 2) Po procesu transformacije delimo izvajalce na primarne in sekundarne. Primarni izvajalci športa so tisti, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo in druge transformacijske procese (vadba, trening). Športna dejavnost mora biti njihova primarna dejavnost. Najpomembnejši primarni izvajalci športne dejavnost so športna društva in nacionalne panožne športne zveze posameznih športnih panog. Sekundarni izvajalci so ob drugih nalogah (ki so zanje primarne) pristojni tudi za šport. To so predvsem vzgojno-izobraževalni zavodi (vrtci, šole) in razne gospodarske družbe, ki se npr. primarno ukvarjajo s turizmom, zdraviliškimi ali drugimi storitvami. Sem sodijo tudi določene skupnosti, npr. družina (Šugman idr., 2006, str. 48-50). 3) Po pravnem statusu jih delimo na tiste, ki imajo pravno osebnost (so vpisane v določen register) ali pa je nimajo. Posamezni strokovnjaki so športne organizacije opredelili po posebnih merilih, npr. Chelladurai (1994), povzeto po Šugman, 2006, str. 52, ki jih je razvrstil po treh kriterijih. Po uporabnikih na storitve za pasivne in aktivne udeležence, po opredelitvi ostanka dohodka na dobičkonosne in nedobičkonosne ter po ustanoviteljih na zasebne, javne in mešane.

Menedžment je proces, s katerim skušamo kar najbolj učinkovito doseči cilje delovanja. Šugman idr. (2006, str. 18) navajajo opredelitve raznih avtorjev: Chelladurai (1994) pravi, da je bistvo menedžmenta koordinacija, kjer vzpostavljamo odnose v notranjem in med notranjim in zunanjim okoljem. Adizes (1996) ga opredeli kot enosmerni proces. Oseba, ki menedžira, mora po njem doseči določene cilje. Sredstva za doseganje teh so v največji meri človeški viri, v proces pa so vključeni tudi drugi. Menedžer mora človeške vire motivirati oziroma spodbuditi za izvajanje procesa, s tem, ko jim pomaga, pa jih hkrati tudi nadzira. Menedžment je povsod prisoten in delujoč, tako v poslovnih organizacijah, kot

tudi vladnih, političnih, socialnih, šolskih, športnih in drugih organizacijah (Šugman idr., 2006, str. 17, 18). Pri delovanju procesa menedžmenta, povezanega s športno dejavnostjo, govorimo o **športnem menedžmentu**, pri katerem gre za koordinacijo športnih virov. S širitvijo športa se je pojavila potreba po njegovi urejenosti, sistemizaciji, informatizaciji, vodenju in organiziranosti. Če hoče športna organizacija delovati, mora izvajati aktivnosti, ki so temelj preživetja. Eden glavnih učinkov športne dejavnosti je športni rezultat (dosežek), ki v procesu športnega menedžmenta predstavlja produkt. Ta produkt ima menjalno vrednost, ki jo športni menedžerji uporabijo in z njo upravljajo ter tako stremijo k cilju. Športni dosežki pa niso edini produkti, temveč sodijo mednje tudi druge storitve, ki jih ponuja športni menedžment. Produkti so v osnovi dvojne narave. Lahko smo njihovi aktivni ali pasivni uporabniki. Lahko se športno udeležujemo, izvajamo športni program, vodimo športno organizacijo in s tem udeležujemo namen športnega menedžmenta. Kot pasivni uporabniki pa spremljamo proces športnega menedžmenta in smo uporabniki njegovih učinkov. Šport je prerasel v močno »industrijo«, ki se je morala podrediti značilnostim menedžmenta in prilagoditi proces potrebam; usmeriti proces športnega menedžmenta k ustvarjanju, prilagajanju in obvladovanju sprememb (Šugman idr., 2006, str. 19 - 21).

Naloge športnega menedžmenta obsegajo načrtovanje, organiziranje, vodenje in vrednotenje (Chelladurai, 2002, povzeto po Jurak, 2006, str.7). Izsledki različnih avtorjev o pozitivni povezanosti vodenja in organizacijske kulture v športni organizaciji kažejo, da je **vodenje eden od pomembnih dejavnikov organizacijske kulture** ter tako posredno vpliva na uspešnost organizacije (Jurak, 2006, str. 44).

Za okolje so najvidnejši element športnega menedžmenta **športne storitve**. Športno društvo Zadvor se po delitvi športnih organizacij glede na storitve, ki jih le-te nudijo (delitev, ki jo je opredelil Chelladurai P. in jo povzema tudi slovenska športna stroka - Šugman idr., 2006, str. 214, Jurak, 2006, str. 6) uvršča med organizacije, ki nudijo storitve za udeležence športa. To so določene športne dejavnosti, ki jih nudijo organizacije udeležencem za njihovo športno udeleževanje. V to skupino uvrščajo po vidikih storitev in motivih odjemalcev potrošniško razvedrilne storitve, potrošniško zdravstvene storitve, storitve športnih znanj, storitve odličnosti v športu, storitve vzdrževanja kondicijske pripravljenosti in storitve rehabilitacije. Športno društvo Zadvor je zakupnik prostorov za športno udeleževanje, v omejenem obsegu pa nudi tudi storitve iz drugih skupin (društvo npr. v januarju 2010 organizira tečaj teka na smučeh).

5.2 NEPRIDOBITNOST, ZASEBNE IN JAVNE ORGANIZACIJE

a) Pojem nepridobitnosti

Nepridobitnost pomeni, da se presežki prihodkov nad odhodki in premoženje ne deli med člane in/ali vodstvo, temveč se uporabljajo za doseganje v ustanovnem ali temeljnem aktu določenih ciljev. Pozitivno pravo (predpisi) pojma »nepridobitnosti« ne opredeljuje neposredno, ne glede na to pa predvsem predpisi z davčnega področja ta pojem uporabljajo. Tako npr. Zakon o davku od dohodka pravnih oseb našteva vrste organizacij, ki so lahko ustanovljene za opravljanje nepridobitne dejavnosti »(kje je končni narekovaj?) Zavezanec kot zavod, društvo, ustanova, verska skupnost, politična stranka, zbornica, reprezentativni sindikat, ne plača davka po tem zakonu, če:

1. je v skladu s posebnim zakonom ustanovljen za opravljanje nepridobitne dejavnosti, in
2. dejansko posluje skladno z namenom ustanovitve in delovanja. (1. odstavek 9. čl. Zakona o davku od dohodka pravnih oseb). Na podlagi zakona je minister za finance izdal Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti, ki podrobneje opredeljuje, kaj se šteje za pridobitno ali nepridobitno dejavnost oziroma za dohodke iz opravljanja pridobitne ali nepridobitne dejavnosti pri zavezancu iz 9. člena zakona (1.čl. pravilnika), in sicer veljata splošni pravili, da je dejavnost zavezanca pridobitna (prvič), če je izpolnjen vsaj eden od naslednjih pogojev:

1. dejavnost se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička;
2. zavezanec z njenim opravljanjem konkurira na trgu z drugimi osebami, in zavezanci po Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb in da (drugič) dohodki iz opravljanja navedenih dejavnosti štejejo za dohodke iz opravljanja pridobitne dejavnosti. Po nasprotnem razlogovanju se torej organizacije, ki ne izpolnjujejo teh pogojev, za davčni namen štejejo za nepridobitne organizacije.

V krovnem zakonu s področja športne dejavnosti, to je v Zakonu o športu je zakonodajalec opredelil, da naloge v športu lahko opravlja vsaka domača ali tuja fizična ali pravna oseba kot pridobitno ali nepridobitno dejavnost, če zakon ne določa drugače (4. čl.). Tudi ta zakon pojmov ne opredeljuje. Po tem zakonu je delovanje v športu interesno in prostovoljno. Država in lokalne skupnosti skrbijo za uresničevanje javnega interesa v športu (1. člen). Obseg javnega interesa je vezan na naloge nacionalnega in lokalnega pomena v vseh segmentih športa, ki so opredeljene v Nacionalnem programu športa in programih športa lokalnih skupnosti, zlasti na področju:

- športne vzgoje,
- športne rekreacije, ki je opredeljena kot športna dejavnost odraslih vseh starosti in družin,
- kakovostnega športa,
- vrhunskega športa,
- športa invalidov (iz 2. čl. zakona).

Način uresničevanja javnega interesa s strani države je določen tako, da država:

- zagotavlja sredstva za realizacijo nacionalnega programa,
- spodbuja in zagotavlja pogoje za opravljanje in razvoj športne dejavnosti,

- načrtuje, gradi in vzdržuje javne športne objekte,
- vodi stimulatívno davčno politiko.

Javni interes na lokalni ravni se zagotavlja z/s:

- zagotavljanjem sredstev za realizacijo dela nacionalnega programa, ki se nanaša na lokalne skupnosti in z zagotavljanjem sredstev za izvedbo lokalnega programa športa,
- spodbujanjem in zagotavljanjem pogojev za opravljanje in razvoj športnih dejavnosti,
- načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem lokalno pomembnih javnih športnih objektov (3.člen).

Sredstva za uresničevanje javnega interesa na ravni države in lokalnih skupnosti se zagotavljajo iz državnega proračuna in proračuna lokalnih skupnosti, torej z javnimi sredstvi.

Nepridobitne športne organizacije so raznovrstne. Ena od delitev glede na značilnosti neprofitnih organizacij v literaturi, je delitev, ki jo je zasnoval O'Beirne (2004, v Šugman idr., 2006, str. 45). Neprofitne športne organizacije je razdelil na »kuhinjska miza« ter »izvršna pisarna«. Po značilnostih, ki so vzete za opredelitev organizacije kot »kuhinjska miza«, med katerimi so zlasti:

- odsotnost osrednje pisarne, plačanih kadrov in strateških načrtov,
- močna zaslomba na prostovoljce, ki izpolnjujejo različne vloge znotraj organizacije,
- procesi v športni organizaciji potekajo z malo formalnimi pravili, opredeljenost vlog in nalog prostovoljcev je malo,
- odločanje je osredotočeno na nekaj prostovoljcev

lahko Športno društvo Zadvor opredelimo za organizacijo takšne vrste. Poslanstvo, ki si ga je društvo zadalo, je predvsem organizacija športnih aktivnosti, izobraževanje in vzgoja državljanov vseh starosti za zdrav način življenja. To opravlja društvo na rekreativni ravni pretežno za odrasle.

Društvo je pridobilo znak kakovosti »Zdravo društvo«, ki ga je zasnovala Športna unija Slovenije (ŠUS). Kot ima ŠUS zapisano na njeni spletni strani, se dodeljuje znak kakovosti »z namenom promocije zdravega športnega življenjskega sloga in vzpostavitve kakovostne nacionalne mreže športnih društev z najboljšo ponudbo športnih programov za krepitev, ohranjanje in povrnitev zdravja tudi s pomočjo športa«. (pridobljeno iz <http://www.sportna-unija.si/>, 13.4.2009). Športna unija Slovenije se na spletni strani predstavlja kot »največja družbena organizacija športa za vse v Sloveniji, ki združuje skoraj 200 športnih društev iz vse Slovenije. Podpira razvoj novih programskih pristopov svojih članic. Obenem med ljudmi uveljavlja in promovira šport kot pomemben element življenjskega sloga. Dejavnost organizacije temelji na prostovoljnosti in neprofitnosti s predpostavko, da je šport za vse pravica vsakogar. Namen zveze je združevati športna društva, ki delujejo na področju športnih, športno-rekreativnih in športno-vzgojnih dejavnosti, spodbujati njihovo strokovno izpopolnjevanje, si prizadevati za napredek strokovnega dela in uvajati nove metode dela. Cilji zveze kot neprofitne organizacije so povezovanje in združevanje športnih društev, obveščanje javnosti s področja športa in športne vzgoje, izmenjava izkušenj med člani ter sodelovanje z ustreznimi domačimi, tujimi ter mednarodnimi združenji in organizacijami. Zveza si prizadeva, kolikor je v njeni moči, da bi tudi država v večji meri podprla

dejavnost akterjev na tem področju in z ustrežnejšo zakonodajo poenostavila njihovo delovanje».

b) Uresničevanje zasebnega interesa v organizaciji

V slovenskem pozitivnem pravu ni izrecno opredeljenih kriterijev za določanje oseb javnega in zasebnega prava (delitev pride v poštev le pri pravnih osebah, ne za fizične; te lahko le izvajajo določena javna pooblastila). Pravna teorija ponuja za delitev obeh sfer vrsto kriterijev. Značilnosti oseb javnega prava so npr.:

- ustanovljene so z zakonom ali drugim oblastnim aktom (uredba, odlok...),
- izvajajo javna pooblastila oziroma javne naloge,
- delujejo v javnem interesu,
- država/lokalna skupnost ima večji vpliv (nadzira premoženje...).

Za pravne osebe zasebnega prava velja zlasti:

- zasledujejo zasebne interese, npr. dobiček,
- ustanovljene so z zasebnopravnimi akti (pogodba, statut...).

Pravne osebe javnega prava se financirajo iz javnih sredstev, čeprav se tudi osebe zasebnega prava lahko potegujejo za javna sredstva, kar je za področje športa izrecno predvideno z Zakonom o športu in Nacionalnim programom športa.

Ne glede na zgornje dileme pri ugotovitvi, da gre pri Športnem društvu Zadvor za pravno osebo zasebnega prava, nimamo težav. Obravnavana organizacija namreč deluje v pravnoorganizacijski obliki društva, ki je po samem zakonu oseba zasebnega prava (5. člen Zakona o društvih). Po 30. čl. zakona se društvu lahko podeli status društva, ki deluje v javnem interesu, če deluje na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, izvajanja družinske politike, varstva človekovih pravic, varstva okolja, varstva živali, športa, obrambe ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, gospodarstva, kmetijstva, gozdarstva, veterinarstva ali prehrane, zunanjih zadev, razvoja demokracije ali na drugih področjih, če njihovo delovanje presega interese njegovih članov in je splošno koristno. Prednosti takšnega statusa so naslednje: pri javnih razpisih za pridobivanje sredstev iz državnega proračuna, namenjenih društvom, se v merilih, s pomočjo katerih se izberejo prejemniki sredstev, upošteva tudi status društva v javnem interesu, pri čemer upoštevanje statusa ne sme presegati 20% vrednosti ostalih meril. S posebnim zakonom se lahko določijo tudi druge prednosti, ki jih društvom daje pridobljeni status (36.člen).

Športno društvo Zadvor je status društva, ki deluje v javnem interesu, pridobilo leta 2002.

5.3 DRUŠTVO KOT PRAVNO DOLOČENA OBLIKA ORGANIZACIJE

Pravica do zbiranja in združevanja je ustavna kategorija. Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi (2.odst. 42. čl. Ustave RS). Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni (3. odst.).

V slovenskem pravnem redu je za uresničevanje skupnih nepridobitnih interesov predvidena posebna organizacijska oblika, to je društvo po Zakonu o društvih (Zdru-1). Društvo je, po opredelitvi iz prvega člena zakona, samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanoviteljice oziroma ustanovitelji, skladno s tem zakonom, ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov. Društvo si samo določi namen in cilje, dejavnost oziroma naloge ter način delovanja, odločitve o upravljanju društva pa neposredno ali posredno sprejemajo članice oziroma člani društva. Namen ustanovitve in delovanja društva ni pridobivanje dobička. Presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane.

Delovanje društva je javno. Zakon postavlja le dve omejitvi: ni dovoljeno ustanoviti 1) društva, katerega namen, cilji ali dejavnost merijo na nasilno spremembo ustavne ureditve, na izvrševanje kaznivih dejanj ali spodbujajo k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti, razpihovanju narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti oziroma spodbujajo k nasilju ali vojni ter 2) društva, katerega namen je ustvarjanje dobička ali društva, katerega izključna dejavnost je pridobitna dejavnost, niti ni dovoljeno delovanje takšnega društva (3. čl. ZDru-1). V 2. členu je opredeljena pravica do združevanja v društvo: Združevanje v društva je prostovoljno. Vsakdo lahko postane član društva pod pogoji, ki jih društvo določi v temeljnem aktu in delovanje v društvu temelji na enakopravnosti članstva.

Društvo lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične osebe oziroma pravne osebe, ki na ustanovnem zboru sprejmejo sklep o ustanovitvi in temeljni akt društva (9.čl. zakona določa njegovo obvezno vsebino) ter izvolijo zastopnika društva (iz 8.čl. ZDru-1). Za registracijo društva je pristojna upravna enota po sedežu društva. Temeljni akt društva (običajno nosi ime »statut«) mora med drugim določati ime (podrobnejše določbe vsebuje 10.čl. ZDru-1) in sedež društva (izbrani kraj poslovanja društva).

Smisel obstoja društva je delovanje v skupno korist njegovih članov, »ta pa je mnogokrat splošno družbeno koristna« (Jurak, Bednarik in Kolenc, 2007, str.105). Le v določenem obsegu društvo lahko opravlja pridobitno dejavnost. Osnovne pogoje določa 25.čl. ZDru-1. Pridobitna dejavnost mora biti določena v temeljnem aktu in mora biti povezana z namenom in cilji, kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti društva ter se lahko opravlja le v obsegu, potrebnem za uresničevanje namena in ciljev, oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Šteje se (zakon postavlja domnevo), da je pridobitna dejavnost povezana z namenom in cilji društva, če lahko neposredno pripomore k uresničevanju namena oziroma ciljev društva, pri čemer doprinos ni izključno v zagotavljanju prihodkov društva. Kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti društva se šteje tista pridobitna dejavnost, ki skupaj z nepridobitno dejavnostjo sestavlja

določeno storitev ali dosežek oziroma zagotavlja boljšo izkoriščenost osnovnih sredstev društva.

Na področju športne dejavnosti je zelo aktualno povezovanje društev. Zakonsko osnovo daje 16. člen ZDru-1, po katerem zvezo društev ustanovita najmanj dve društvi na podlagi zborov članov (vseh) društev.

Kompleksnost in široko področje športne dejavnosti se kaže tudi v različnih tipičnih modelih športnih društev. V knjigi avtorjev Šugman idr. (2006, str. 54) so prikazani modeli tipičnih športnih društev glede na namen oziroma temeljne smotre športne dejavnosti. To so društva, ki:

- so izključno usmerjena v programe dela le za svoje člane z vidika športno razvedrilne dejavnosti,
- imajo v osnovi športno-razvedrilne dejavnosti, vendar so bolj odprtega tipa, usmerjeni so v krajevno skupnost, najbližje druge subjekte, kot so vrtci, šole, podjetja ipd.,
- katerih delo temelji na športno-razvedrilnem in tekmovalnem programu in imajo tudi lastno bazo vzgoje mladih tekmovalcev,
- katerih delo temelji predvsem na tekmovalnem programu in ima poleg lastne baze tekmovalcev tudi vrsto razpredenih šol pod enotno strokovno doktrino in
- katerih delo temelji izključno na tekmovalnem programu in imajo poleg lastne baze tekmovalcev, vendar se naslanjajo tudi ali predvsem na sodelovanje (ali nakupe) zunaj društva, v državi in preko meja.

Športno društvo Zadvor se po tej opredelitvi uvršča v drugo kategorijo, pri izvajanju nekaterih športnih dejavnosti pa ostaja v prvi kategoriji.

5.4 RAZVOJ ŠPORTNEGA DRUŠTVA ZADVOR

5.4.1 Uvod

Športno društvo Zadvor na svoji spletni strani <http://www.sportnodrustvozadvor.si> (pridobljeno 13.4.2009), med drugim navaja: »Športno društvo Zadvor v letu 2009 praznuje 28 let svojega delovanja. Namen in poslanstvo društva je predvsem organizacija športnih aktivnosti, izobraževanje in vzgoja državljanov vseh starosti za zdrav način življenja. Društvu je Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport leta 2002 podelilo status društva, ki deluje v javnem interesu na področju rekreativnega športa.

Društvo je v 2008/2009 vključeno v projekt Športne unije Slovenije z imenom »Zdravo društvo«. V društvu, ki šteje preko 500 članov, ti uresničujejo svoje želje v 15 športnih panogah. Člani vadijo v telovadnici osnovne šole Sostro, v dvorani združnega doma Zadvor, na Trim stezi Zadvor in v zimskem času na urejenih tekaških smučinah Zadvor, kolesarijo po gorskih poteh in veslajo po slovenskih rekah.

Tradicionalni Molniški tek je bil leta 2008 organiziran že sedemindvajsetič. Lanska novost na tem teku sta bila teka družin z otroki različnih starosti in tek za zdravje na 5km, namenjen predvsem začetnikom v teku.

Priznanja: Mestna občina Ljubljana je Športnemu društvu Zadvor za uspešno delo na področju rekreativnega športa podelilo Plaketo glavnega mesta Ljubljana za leto 2007. V društvu deluje 15 športnih panog.

V pojasnilih k izkazom in poslovnem poročilu za leto 2008 je društvo navedlo naslednje panoge in prireditve:

1. Aerobika namenjena predvsem damam, ki jim je všeč rekreacija ob spremljavi prijetne in živahne glasbe.
2. Rekreacija za ženske, namenjena damam, vključuje različne razgibalne in obremenilnih vaje in tudi igre z žogo.
3. Družinska rekreacija je namenjena predvsem mladim družinam z mlajšimi otroki. Družine vadijo pod strokovnim vodstvom vaditeljic. Poskrbljeno je za aktivno in varno vadbo vseh članov družine, posebno pozornost namenjamo najmlajšim članom družine, starih od enega do deset let.
4. Košarka je namenjena vsem, ki jih zanima igra pod koši, ne glede na to, ali že obvladajo tehniko, ali se šele učijo košarkarskih spretnosti.
5. Badminton igrajo člani v dvorani ZD Zadvor in v Osnovni šoli Sostro in je namenjen najmlajšim, staršem in tudi manj mladim članom.
6. Namizni tenis člani igrajo na odru dvorane v ZD Zadvor, in v telovadnici na osnovni šoli Lipoglav.
7. Vadba za starejše poteka v dvorani Združnega doma Zadvor in v Osnovni šoli Sostro in je namenjena predvsem malo manj mladim damam in gospodom, ki želijo ohraniti kondicijo in gibčnost ter se v prijetni družbi ob glasbi pod strokovnim vodstvom razgibati in po končani vadbi še malo poklepetat.
8. Joga v Osnovni šoli Sostro je športna panoga, ki je namenjena in prilagojena vsem starostnim kategorijam, ki jih zanima vadba te vrste.
9. Kolesarjenje z naslovom Po klančku gor, po klančku dol obsega 40 vrhov po Sloveniji, ki je letos organizirano desetič. Jeseni društvo organizira izlet z imenom

Kostanjev maraton, sodeluje pa tudi pri organizaciji Maratona Franja.

10. Veslanja po slovenskih rekah se člani udeležujejo s petimi kanuji in tremi rafti. Veslanje po rekah Soči, Ljubljanici, Savi, Krki, Vipavi, Savinji in taborjenje ob Kolpi sta del aktivnosti te športne panoge.

11. Mladi nogometaši vadijo in pridobivajo nova znanja pod strokovnim vodstvom člana našega društva.

12. Smučarski teki na urejenih smučinah Zadvor in različna tekmovanja ter šola teka je ob ugodnih snežnih razmerah redna dejavnost te športne panoge. Tek ob baklah, pokal Ljubljane bo tudi v letu 2011, če bo sneg.

13. Športno plezanje je športna panoga namenjena šolarjem, začetnikom in izkušenim gornikom, ki lahko vadijo na plezalni steni v OŠ Sostro.

14. Tečaj standardnega in sodobnega plesa je namenjen mladim in starejšim članom, ki se želijo naučiti ali obnoviti in izpopolniti znanje plesa. Jeseni 2007 smo začeli tudi s tečajem orientalskih plesov.

15. Pilates je vadba, ki je namenjena damam, mladim po letih ali po srcu.

Tradicionalni Molniški tek je bil 19.04.2008 organiziran že sedemindvajsetič. Letošnja novost na tem teku je bila, tek družin z otroki različnih starosti in tek za zdravje na 5km, namenjen predvsem začetnikom v teku.

Društvo sodi v kategorijo športnih organizacij, ki je v Sloveniji najštevilčnejša (26,6 odstotka), to je športnih organizacij, ki se ukvarjajo z rekreativnim športom za odrasle, ki je usmerjena v ponudbo športnorekreativnih dejavnosti za udeležence – njihove člane (Bednarik idr., 2007, str.15).

Športno društvo Zadvor je vse od svojega nastanka vezano na lokalno skupnost, kar je razvidno že iz njegovega imena. Po pravni teoriji (Grafenauer, 2000, str. 496) je lokalna skupnost posebna vrsta družbene skupine (teritorialna skupina), ki temelji na prostoru oziroma teritoriju. Lokalna skupnost je torej teritorialna skupnost ljudi, ki svoje skupne potrebe zadovoljujejo s skupnimi dejavnostmi. Sestavine pojma lokalna skupnost so:

- Dejstvo naselitve na določenem teritoriju.
- Skupni interesi in potrebe oziroma skupne dejavnosti ljudi.
- Zavest o pripadnosti skupnosti (integriranost v skupnost).

Lokalna skupnost je sociološki pojem. Srečujemo se tudi s pojmom samoupravna lokalna skupnost. To je posebej organizirana in pravno opredeljena skupnost ljudi na določenem teritoriju. Je torej lokalna skupnost, ki ima pravno določen položaj, s pravom določen krog pravic in obveznosti in predstavlja upravnopravno kategorijo. Gre za posebno organizacijsko tvorbo, v okviru katere delujejo posebni organi z izvoljenimi predstavniki prebivalcev v njih. V Sloveniji je osnovna samoupravna skupnost občina, ki jo opredeljuje Zakon o lokalni samoupravi. (1. čl.: Ta zakon ureja občine kot temeljne samoupravne lokalne skupnosti). Kot določa 18. čl., se na območju občine lahko ustanovijo ožji deli občine (krajevne, vaške ali četrtne skupnosti). Ime in območje ožjega dela občine se določi s statutom občine.

Športno društvo Zadvor nosi v imenu ime nekdanje vasi (Zadvor; dandanes je ta del Mestne občine Ljubljana deljen na ulice oziroma ceste), po kateri se je dolga leta imenovala nekdanja samoupravna lokalna skupnost - Krajevna skupnost

Zadvor. Sedež Krajevne skupnosti Zadvor kot dela Občine Moste-Polje je bil v prostorih Zadružnega doma v Zadvoru. Nastanek Športnega društva Zadvor je bil tesno vezan na tako določeno takratno družbeno-politično ureditev in na pojmovanje „telesne kulture“, ki je bila opredeljena kot „tisti del kulturnih vrednot, zasnovanih na gibalnih aktivnostih, ki služijo izpopolnjevanju človeka in potrjevanju njegove celovite osebnosti“ (Šugman idr., 2006, str. 24). Sedež Športnega društva Zadvor je bil ves čas vezan na sedež Krajevne Skupnosti Zadvor.

Po spremembi upravne ureditve Slovenije in oblikovanju novih občin je nastala Četrtna skupnost Sostro, ki obsega poleg območja nekdanje Krajevne skupnosti Zadvor še vasi na obrobem hribovitem jugovzhodnem delu Ljubljane in meji na naselja občin Grosuplje, Ivančna gorica in Šmartno pri Litiji. Tudi v novi družbeni ureditvi je sedež v prostorih Zadružnega doma, v naselju Zadvor in tam je še vedno sedež Športnega društva Zadvor in še nekaterih drugih lokalnih društev. Četrtna skupnost Sostro je imela na dan 31.12.2005 1639 hiš in 6029 prebivalcev na površini 88.564.690 m² (pridobljeno iz <http://www.ljubljana.si/si/mol/>, dne 13.4.2009.) Je površinsko največja četrtna skupnost v Mestni občini Ljubljana. Po podatkih Statističnega urada RS, zbranih v okviru projekta Urban Audit za četrtne in krajevne skupnosti v občinah Ljubljana in Maribor, v okviru katerega so se zbirali podatki za leto 1991, 1996 in 2001 ali temu bližnje leto za katerega so bili podatki dosegljivi (2002, 2003), je bilo v letu 1991 še 4816 prebivalcev - vir podatkov za leto 1991 je popis prebivalstva leta 1991 (pridobljeno iz <http://stat.si/>, dne 13.4.2009.)

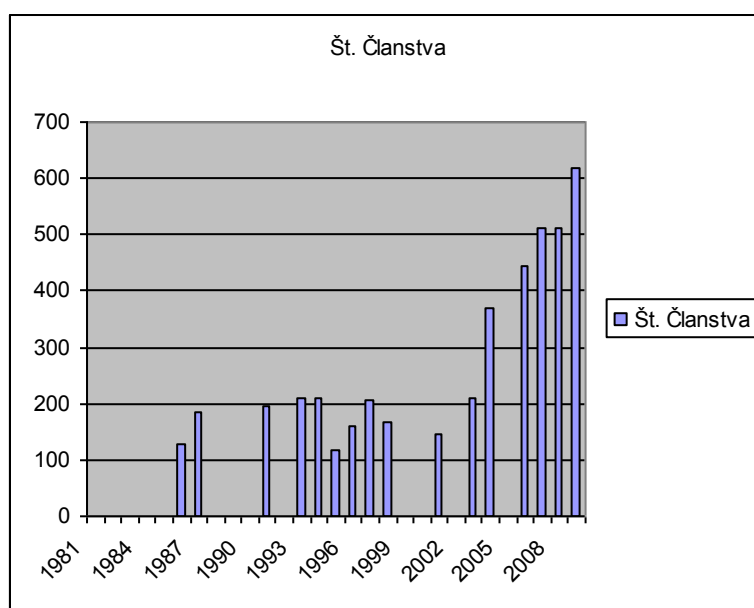
5.4.2 Podatki o članstvu, športnih panogah in prireditvah po letih

V dokumentarnem gradivu, ki je bilo na voljo, so podatki o članstvu, kot je razvidno iz tabele št. 13, pomanjkljivi. Čeprav podatkov za posamezna leta ni, pa je iz grafa št. 2 razvidno naraščanje števila članov, predvsem v zadnjih letih:

Tabela št.7: Podatki o številu članov po letih

1981	
1982	
1983	
1984	
1985	
1986	128
1987	183
1988	
1989	
1990	
1991	194
1992	
1993	210
1994	210
1995	117
1996	161
1997	207
1998	166
1999	
2000	
2001	145
2002	
2003	208
2004	369
2005	
2006	445
2007	513
2008	512
2009	617

Graf št.2

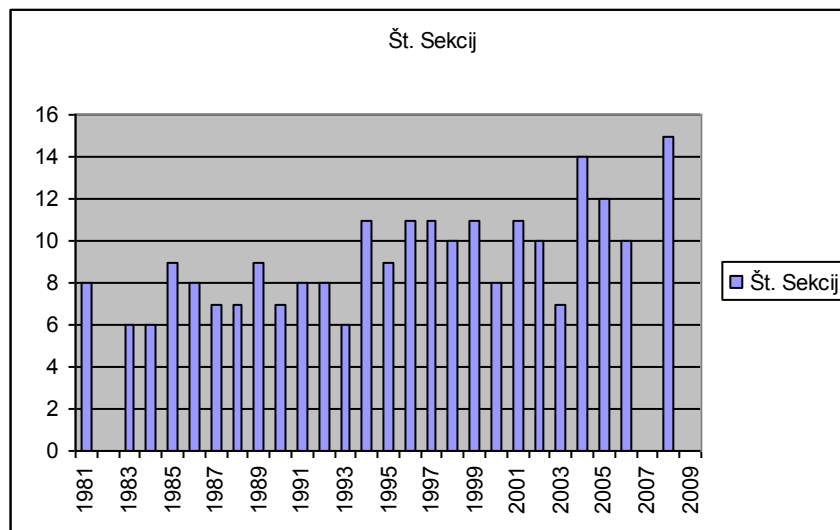

Število športnih panog v posameznih letih je prikazano v spodnji preglednici in v grafu.

Tabela št.8: Število športnih panog v društvu po letih

1981	8
1982	
1983	6
1984	6
1985	9
1986	8
1987	7
1988	7
1989	9
1990	7
1991	8
1992	8
1993	6
1994	11
1995	9
1996	11
1997	11
1998	10
1999	11
2000	8
2001	11
2002	10
2003	7
2004	14
2005	12
2006	10
2007	
2008	15
2009	19

Graf št. 3

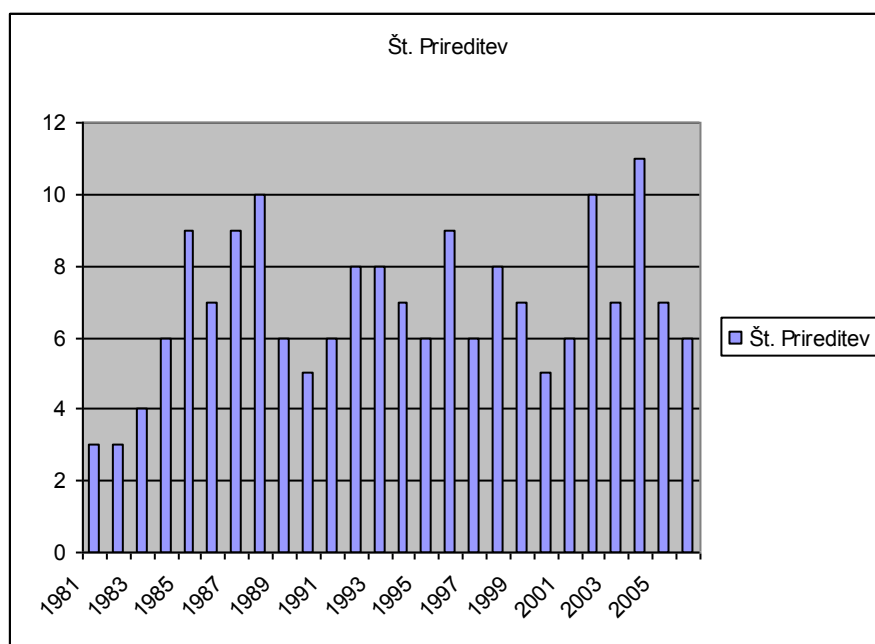
Prireditve in akcije društva po letih

Društvo je organizator različnih športnih prireditev. V letu 2009 je že enajstič organiziralo smučarski tek ob baklah (14. februarja) po naslednjih kategorijah: 1) otroci, rojeni 1994 in mlajši so tekmovali na 1,5 km, ženske na 3 km in moški na 6 km. S Smučarsko zvezo Slovenije je društvo sodelovalo pri organizaciji tekmovanja smučarjev tekačev za pokal Cocta 28. marca na Rogli. Društvo vsako leto organizira Molniški tek. Poleg športnih prireditev organizira ali sodeluje pri delovnih akcijah. Člani vsako leto pred Molniškim tekom (konec aprila) sodelujejo v čistilni akciji, kjer očistijo nesnago, ki so jo ob gozdni meji odvrgli neosveščeni državljeni, predvsem progo, kjer poteka tekaška prireditve, pa tudi širšo okolico.

Tabela št.9

1981	3
1982	3
1983	4
1984	6
1985	9
1986	7
1987	9
1988	10
1989	6
1990	5
1991	6
1992	8
1993	8
1994	7
1995	6
1996	9
1997	6
1998	8
1999	7
2000	5
2001	6
2002	10
2003	7
2004	11
2005	7
2006	6
2007	ni podatka
2008	ni podatka
2009	ni podatka

Graf št. 4

Kot je razvidno, število organizacij prireditvev iz leta v leto niha. K temu prispevajo tudi objektivni vzroki, vremenske razmere, saj v milih zimah odpade tek na smučeh (društvo te prireditve organizira v domačem kraju).

5.4.3 Organi in financiranje društva

Društvo ima naslednje organe: predsednika, izvršni odbor, nadzorni odbor in disciplinsko komisijo. Zadnja dva organa imata po tri člane, izvršilni odbor pa poleg predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in gospodarja društva sestavljajo še člani društva, zadolženi za posamezne športne panoge (sekcije).

Vsa dejavnost društva temelji na prostovoljnem delu. Društvo nima zaposlenih delavcev na podlagi pogodb o zaposlitvi. Vse naloge, vključno z menedžerskimi, izvajajo sami člani društva nepoklicno, kot prostovoljci. Tudi strokovno vodstvo v posameznih sekcijah zagotavljajo izvajalci brez plačila, društvo povrne le morebitne materialne stroške. Po teh značilnostih sodi v skupino »mali organizator vadbe za tekmovalni in netekmovalni šport«, v katero se po raziskavi »Nekatere modelne značilnosti slovenskih športnih organizacij« uvršča okoli 90 odstotkov vseh športnih organizacij (Bednarik idr., 2007, str. 21.). Od te, najobsežnejše skupine, se odmika le po enem kriteriju, to je po večjem številu članstva (povprečje 120 članov). Vsi drugi kriteriji pa držijo. Kot ugotavlja raziskava, so v tej skupini profesionalci velika redkost in skoraj celotni obseg dela je opravljen prostovoljno. Praviloma ustvarja podpovprečne prihodke in poslovni procesi potekajo precej neformalno, kar pa je tudi pričakovano, saj te organizacije pretežno izvajajo dejavnosti za zadovoljevanje potreb svojih članov. Bednarik idr. (2007, str.126) primerjajo podatke raziskave iz leta 1998 in 2006. Po slednji so prostovoljci v športnih organizacijah opravili že 65,8 odstotka vseh ur opravljenega dela v športu, medtem, ko je bil še leta 1998 ugotovljen odstotek 40,7. Leta 1999 je bilo športnih organizacij s prostovoljnim kadrom 70,8, leta 2006 pa 78 odstotkov ter so se ukvarjale predvsem s športno rekreacijo za odrasle (Bednarik idr., 2007, str. 129).

Financiranje

Po podatkih iz letnega poročila, ki ga je moralo društvo predložiti Agenciji za javnopravne evidence in storitve (AJPES) za zagotovitev javnosti podatkov in za državno statistiko (<http://www.ajpes.si/>, pridobljeno 13.4.2009), je društvo leta 2008 imelo 8.975 EUR prihodkov iz dejavnosti, od tega 3.550 EUR iz opravljanja pridobitne dejavnosti. Člani so s članarinami prispevali 2.852 EUR, dotacije znašajo skupaj 1.736 EUR (936 EUR dotacije iz proračunskih in drugih javnih sredstev, 800 EUR dotacije iz drugih fundacij, skladov in ustanov), 2.560 EUR je znesek donacij drugih pravnih in fizičnih oseb ter 1.827 EUR ostali prihodki od dejavnosti. Društvo je bilo v letu 2008 izbrano med izvajalci letnega programa športa MOL in je na tej podlagi s strani MOL prejelo 764 EUR (<http://www.ljubljana.si/si/mol/>, pridobljeno 16.6.2009). Odhodki so presegali dohodke (znašali so 11.989 EUR), a je društvo imelo preneseni prihodek še iz prejšnjega obdobja, tako da je še vedno minimalni presežek.

Precejšnji vir financiranja je članarina. Članom društva so s plačilom članarine zagotovljene možnosti za določene oblike rekreacije ali prireditve brez plačila, pri nekaterih pa je njihov prispevek nižji od tržnih cen. Sicer pa za društvo velja splošna ugotovitev, da »volontersko delo v športnih organizacijah, za le-te

predstavlja neplačan vir, ki ga je mogoče primerjati kar s prihodkom« (Šugman idr., 2006, str. 119).

V tabeli so prihodki prikazani tudi v odstotnih deležih:

Tabela št. 10

Prihodki 2008	Pridobitna dejavnost	članarine	dotacije	donacije	Ostalo
8975	3550	2852	1736	2560	1827
	28%	23%	14%	20%	15%

V primerjavi s podatki iz raziskave The Slovenian model of sports funding (Bednarik, Kovač in Jurak, 2001, str.50) - podatki so za leto 1997 - je delež zasebnih virov društva, v katerega so všteti prihodki iz pridobitne dejavnosti, članarine, donacije in postavka »ostalo« (86%), višji, kot je bil delež, ugotovljen v raziskavi. Po raziskavi je bil namreč ugotovljen 75% delež zasebnega financiranja. Lahko ugotovimo, da je društvo s komaj 14% deležem prihodkov iz javnih sredstev v slabšem položaju od povprečja, ugotovljenega v omenjeni raziskavi, ki je zajela 1948 majhnih in velikih klubov, družb in javnih institucij. V Bednarik idr. (2007) je za Slovenijo navedeno razmerje med javnimi in zasebnimi viri 1:3,9 ter skupni javni delež 27,1 odstotka.

V enem večjih Ljubljanskih športnih društev z dolgoletno tradicijo, Plavalnem klubu Olimpija, je bil delež javnih sredstev (iz proračuna MOL ter dotacije iz drugih fundacij, skladov, ustanov) v letu 2006 29,36% ter v letu 2007 25,79% (Hercigonja, 2008, str. 35). Vendar društvi nista primerljivi. Plavalni klub Olimpija poleg množične rekreacije in učenja plavanja goji tudi tekmovalni program in njegovi plavalci so se doslej udeležili tudi največjih tekmovanj (olimpijske igre in svetovna prvenstva). Primerjava podatkov med društvoma pokaže, da je rekreativnemu športu v Športnem društvu Zadvor namenjen veliko manjši delež, v absolutnem znesku pa je delež javnih sredstev v Plavalnem klubu Olimpija večji za 65-krat.

Po ugotovitvah raziskav povprečna športna organizacija v Sloveniji šteje 190 članov in je v letu 2004 imela 41.700 EUR letnega dohodka (Bednarik idr., 2007, str.14). Po navedeni raziskavi so športne organizacije razdeljene v tri vrste (str.16): organizator velike športne prireditve, večji organizator športne vadbe za tekmovalni šport in mali organizator vadbe za tekmovalni in netekmovalni šport. Po kriterijih članstva bi Športno društvo Zadvor lahko celo uvrstili med večje organizatorje, a po vseh drugih kriterijih - društvo se ne ukvarja s tekmovalnim športom, nima honorarnih ali celo profesionalnih sodelavcev in prihodki so podpovprečni (po kriteriju letnega prihodka je prihodek društva skoraj petkrat manjši od dohodka povprečne športne organizacije) - sodi društvo med »male organizatorje vadbe za netekmovalni šport«.

6 RAZISKAVA IN ANALIZA

Odločitev za SWOT analizo je bila sprejeta, ker z enostavno in razumljivo strukturo omogoča vrednotenje sposobnosti organizacije in analizo njenega okolja. Z njeno uporabo lahko predvsem podjetja opredelijo svoje prednosti in slabosti ter priložnosti in nevarnosti iz okolja ter na tej podlagi realno postavijo cilje in strategije za doseganje teh ciljev. Se pa hkrati zavedamo tudi slabosti in pomanjkljivosti, ker lahko zaradi njene enostavnosti pride do različnih interpretacij posameznih trditev. Pri izpolnjevanju SWOT matrike smo vezani na subjektivno dožemanje kriterijev, na lastna stališča, spoznanja in izkušnje. Tudi opredelitev kriterijev ne more biti popolna, saj ne razpolagamo s popolnimi informacijami o obravnavani organizaciji, niti z vsemi v tem trenutku relevantnimi informacijami iz zunanjega okolja.

V notranjem okolju bomo preverili prednosti (angl. strengths) in slabosti (angl. weakness), v zunanjem bomo preučili priložnosti (angl. opportunities) in nevarnosti (angl. threats). Pri preučevanju podjetja so notranji dejavniki lahko: organizacijska kultura podjetja, organizacijska struktura, motiviranost zaposlenih, njihova izkušnost, ključni kadri, finančni viri, dostopnost virov, operativne kapacitete, operativna učinkovitost, patenti, kontakti ipd., zunanji zlasti konkurenti, stranke, dobavitelji, spremembe na trgu, nove tehnologije, ekonomsko okolje, politično in davčno okolje, moč konkurence na trgu, možnosti povezovanja (Brulc idr., 2009). Iz teh splošnih dejavnikov bomo izluščili tiste, ki jih lahko opredelimo na podlagi poznavanja organizacije in izsledkov anketiranja. V anketi kot primarnem viru informacij smo anketiranim članom društva, z namenom ugotoviti prednosti in slabosti, zastavili naslednja vprašanja:

- 1) v koliko sekcijah/športnih panogah se udeležuje aktivnosti (ena, dve, tri ali več)
- 2) ali bi se udeleževali tudi drugih športnih aktivnosti, če bi jih društvo organiziralo in če da, katerih,
- 3) o udeležbi na občnem zboru društva (pet možnosti: vsako leto, najmanj 5-krat v 10 letih, do 4-krat v 10 letih, nikoli, ne spomnim se)
- 4) ali opravlja funkcijo v društvu in če da, katero
- 5) ali je pripravljen opravljati katero od funkcij v društvu
- 6) ali se udeležuje prireditev, ki jih organizira društvo, in če da, enkrat letno ali večkrat
- 7) o oceni ponudbe društva (slaba, zadovoljiva, dobra, zelo dobra in odlična)
- 8) morebitni predlogi za organiziranost in vodenje društva.

Društvo vsako leto organizira Molniški tek. Ob lanski prireditvi teka, ki je bil 25. aprila, smo izvedli anketo na vzorcu 27 udeležencev. Zastavljena so jim bila naslednja vprašanja:

- 1) o pogostnosti udeležbe na prireditvi v organizaciji ŠDZ (prvič, drugič ali večkrat) in
- 2) razlogih, da se ne včlanijo v društvo.

S ciljem pridobiti podatke o možnosti razširitve ponudbe športnih storitev društva je bila izvedena tudi anketa med krajanji Četrtna skupnosti Sostro, ki niso včlanjeni v društvo in se ne udeležujejo prireditev v njegovi organizaciji.

Vzorec anketiranih članov društva predstavlja 14,3 odstotka vseh polnoletnih članov. Društvo vodi le podatke o letnici rojstva, zato smo kot polnoletne upoštevali člane, ki so do 31.12.2008 dopolnili starost 18 let. Leto 2008 smo vzeli kot mejo tudi pri ostalih starostnih kategorijah (528 oseb). V navedenem številu niso zajeti člani, ki še nimajo poslovne sposobnosti (mladoletniki pod 18 letom starosti), ki jih je bilo v lanskem letu 90 in so jih starši vključili v pretežni meri v program družinske telovadbe. Od vseh nagovorjenih članov le en ni želel sodelovati.

1) Spol: Od 527 članov društva je 335 predstavnic ženskega spola ter le 192 moških. Razmerje je približno 3:2 v prid prvih. V vzorcu je zajeto ustrezno število predstavnikov obeh spolov, kot je razvidno iz tabele.

Tabela št.1: Število anketirancev po spolu

	Moški	Ženske
F	30	46
%	39%	61%

2) Starost:

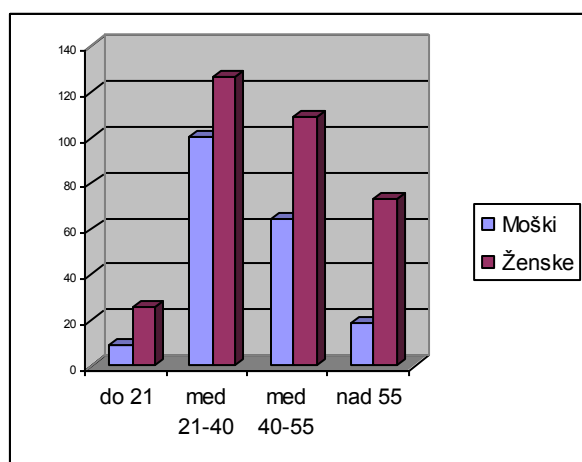
Upoštevali smo štiri starostne razpone. V vseh starostnih skupinah članstva prevladujejo ženske. Najmanjša razlika je v drugi skupini.

Tabela št.2: Število vseh članov po starosti in spolu

	do 21	med 21 in 40	med 40 in 55	Nad 55
Moški	9	100	64	19
Ženske	26	127	109	73

Za boljšo ponazoritev so podatki prikazani še grafično:

Graf št. 1

V tabeli št. 3 so prikazani podatki o anketirancih po starostnih skupinah in po spolu. Močno odstopa zadnja skupina. Čeprav je po številu skromnejša, je očitno,

da se ženske v tej starostni skupini zelo redno športno udeležujejo in so bile zato bolj dosegljive za anketiranje.

Tabela št.3: Anketiranci po starostnih skupinah in spolu

vsi anketirani		do 21	Med 21 in 40	Med 40 in 55	Nad 55
	f	6	27	19	24
%	8%	35%	25%	32%	
f	4	16	6	4	
%	13%	54%	20%	13%	
Ženske	f	2	11	13	20
	%	4%	24%	28%	44%

3) Izobrazba: Podatkov o izobrazbi članov društvo ne vodi. V spodnjih tabelah so razvidni podatki, ki so jih na vprašanje o izobrazbi (pri čemer sta bili v vprašalniku le dve kategoriji, to je do vključno V. stopnje in nad V. stopnjo), podali anketiranci. Izobrazba oseb v vzorcu je skoraj enako podeljena na obe kategoriji, malce odstopajo moški z večjim številom višje izobrazbe.

Tabela št.4: Anketiranci po izobrazbi

Vsi		Do V. stopnje	Nad V. stopnjo	Ni odgovora
	f	37	38	1
%	48%	51%	1%	
Moški	f	14	16	
	%	47%	53%	
Ženske	f	23	22	1
	%	50%	47%	2%

4) Prebivališče: Večina oseb v vzorcu ima prebivališče v Četrtni skupnosti Sostro, a podatek o 14% članov izven četrtnne skupnosti kaže, da je društvo privlačno tudi za druge prebivalce ljubljanske občine.

Tabela št.5: Anketiranci po prebivališču

	Sostro	MOL*	Izven MOL	Ni odgovora
F	63	10	1	2
%	83%	13%	1%	2%

*Mestna občina Ljubljana

5) Doba članstva v društvu

Podatki iz vzorca pokažejo, da se je včlanjevanje v društvo izrazito povečalo po letu 2001. Levji delež je k temu prispevala ženska populacija.

Tabela št. 6: Članstvo po letih

Vsi		1981-1990	1991-2000	2001-2006	ni odgovora
	f	15	16	42	3
	%	19%	21%	56%	4%
Moški	f	8	10	12	
	%	27%	33%	40%	
Ženske	f	7	6	30	3
	%	15%	13%	65%	6%

Prednosti, slabosti ter priložnosti in nevarnosti, ki po našem mnenju obstojijo pri obstoječem društvu, bomo primerjali s kriteriji, za katera menimo, da za namen tega dela najbolj opredeljujejo podjetja - gospodarske družbe ali samostojne podjetnike.

Tabela št. 11: SWOT analiza

Društvo	Podjetje (gospodarska družba ali samostojni podjetnik/zasebnik)
NOTRANJI VPLIV	
PREDNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Dolgoletna tradicija z ustaljeno organiziranostjo • Velika zavzetost vodstva društva • Možnost kandidiranja na razpisih za javna sredstva • Dobro sodelovanje z javnimi zavodi na lokalni ravni • Zadovoljstvo članov • Široka ponudba športnih storitev v rekreativnem športu 	<ul style="list-style-type: none"> • Jasno definirani cilji, pravice in obveznosti • Glavni cilj je dobiček in posledično možnost razvoja podjetja • Možnost vodenja podjetja in izvajanja storitev s strani športnih menedžerjev in strokovnjakov
SLABOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Pasivnost večine članov • Nepripravljenost prevzemanja nalog vodenja • Zamegljena odgovornost • Počasen pretok informacij med člani • Nezmožnost ustvarjanja dobička 	<ul style="list-style-type: none"> • Brez tradicije - organiziranost bi bilo treba vzpostaviti povsem na novo • Volontersko delo ni možno; le v omejenem obsegu so možne honorarne zaposlitve, sicer je treba skleniti pogodbo o zaposlitvi, ki je draga (plačilo davka in prispevkov, odpravnina v primeru odpovedi) • Skrb zaposlenih le za lastni dohodek in ne za razvoj družbe • Možna uporaba oziroma delitev dobička družbenikom namesto njegove uporabe za razvoj družbe

Društvo	Podjetje (gospodarska družba ali samostojni podjetnik/zasebnik)
ZUNANJI VPLIV	
PRILOŽNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Preprosta pravila organiziranosti • Zavedanje krajanov o nujnosti po športnem udejstvovanju • Vsaj na deklarirani ravni velika podpora države in lokalne skupnosti • Možnost pridobitve prostovoljcev - poceni delovne sile 	<ul style="list-style-type: none"> • Vlaganje zasebnega kapitala • Možnost izrabe državnih spodbud za ustanovitev podjetja in kandidiranje za evropske projekte • Visoki dohodki dela prebivalstva
NEVARNOSTI	
<ul style="list-style-type: none"> • Velika ponudba športnih storitev s strani podjetnikov in gospodarskih družb - konkurenca • Sprememba zakonodaje, političnega in gospodarskega okolja • Pomanjkanje časa s strani morebitnih prostovoljcev • Vse težje dostopni viri, javni viri vse bolj skromni 	<ul style="list-style-type: none"> • Velika ponudba športnih storitev s strani podjetnikov in gospodarskih družb – konkurenca • Sprememba zakonodaje, političnega in gospodarskega okolja • Finančna kriza – recesija; za velik del prebivalstva je nakup športnih storitev po tržnih načelih luksuz • Nemožnost pridobiti javna sredstva

Med prednostnimi notranjimi dejavniki ima po našem mnenju največji vpliv **dolgoletna tradicija**. Ta skupaj z **veliko zavzetostjo vodstva in široko ponudbo športnih storitev**, ki se prilagaja uporabnikom, pogojuje **stalno rast članstva**.

Podatki o članstvu za vsa leta, kot je že bilo omenjeno, v dokumentaciji žal niso bili na voljo. Društvo vodi točne podatke šele v zadnjih letih, ko je pristopilo k vodenju podatkov v elektronski obliki. Ne glede na omenjeno težavo pa posebno grafični prikaz (graf št. 2) nazorno prikaže, kako se je članstvo v društvu v zadnjih petih letih vsako leto precej povečalo. Hkrati s povečevanjem članstva je naraščalo tudi število športnih panog. Žal tudi ti podatki niso popolni. Izkazuje se tudi precejšnje nihanje. Ocenjujemo, da je tu izražen **negativni vidik prostovoljstva**, saj se vodje, ki so zadolženi za posamezno športno panogo, po določenem času naveličajo dela ali pa pride med njimi in drugimi člani do trenj in

nesporazumov. Vodenje sekcije zahteva od vodij določene organizacijske sposobnosti. Posamezni člani se »zaženejo«, ko pa ugotovijo, da to zahteva kar nekaj njihovega prostega časa, pa tudi veliko potrpežljivosti, nekateri kaj kmalu odnehajo.

Član društva je vsakdo, ki pristopi k društvu s plačilom letne članarine. Ta je v letu 2009 znašala (enako tudi za leto 2008) 5 EUR. Glede na podatek o članstvu v letu 2009 bo torej društvo iz članarin ustvarilo 3085 EUR prihodkov, kar je za 7,55% več kot v letu 2008.

Po Zakonu o društvih so člani društva lahko tudi mladoletniki in poslovno nesposobne osebe. Če se v društvo včlani mladoletna oseba do dopolnjenega sedmega leta starosti ali oseba, ki nima poslovne sposobnosti, podpiše pristopno izjavo njen zakoniti zastopnik. Za osebo od sedmega leta do dopolnjenega 15 leta starosti mora zakoniti zastopnik pred njenim vstopom v društvo podati pisno soglasje (2. odst. 11. čl.). V Športnem društvu Zadvor je včlanjenih 90 mladoletnih oseb. Najmlajši, še predšolski člani, se skupaj s starši udeležujejo družinske telovadbe.

Iz tabele št. 6 je razvidno, da v zadnjem desetletju med članstvom prevladujejo predstavnice ženskega spola. Število žensk se izrazito povečuje zaradi ponudbe naslednjih storitev: družinske telovadbe, joge, aerobike, orientalskih plesov, pilatesa in ženske rekreacije. Zadnjih štirih oblik rekreacije se udeležujejo skoraj samo ženske. Ženske predstavnice so tudi v pretežni meri športno aktivne pri družinski rekreaciji, ki je obiskana v zelo velikem številu. Dejstvo, da so ženske v večji meri kot moški, športno aktivne z otroki in s starši, so pokazali že podatki študije Športno rekreativna dejavnost v Sloveniji 1999 (Petrovič, Ambrožič, Sila, Doupona, Bednarik, 2000). V navedenem viru so avtorji kot nepričakovan izpostavili podatek, da se 43,3% moških in kar 45,8% žensk redno, vsaj dvakrat tedensko ukvarja s športno dejavnostjo. Tako visokega odstotka v Sloveniji vse do te študije nismo poznali. Avtorji navajajo, da je še posebej vzpodbudno, da so ženske, ki so v zadnjih letih sicer kazale tendenco vedno pogostejše športne aktivnosti, vendar z zaostankom za moškimi, uspele povečati lastno športno aktivnost do te mere, da so kar za 2,5% (že pred desetimi leti!) presegle redno športno aktivnost moškega dela prebivalstva. Še leta 1996 je bilo v Sloveniji redno športno aktivnih 10% več moških kot žensk, leta 1998 pa so zabeležili, da so bili moški le še za 5% bolj aktivni od žensk.

V Sloveniji je po izsledkih študije (Petrovič, Ambrožič, Sila in Doupona, 1996) že od leta 1992 opaziti več novosti glede popularnosti posameznih športov. Kot novo pojavno obliko so takrat navedli aerobiko. Do danes so se tej v društvu pridružile še druge oblike, ki so namenjene, oziroma se z njimi pretežno ukvarjajo ženske, npr. pilates, orientalski plesi. Potrjuje se že v študiji zapisana ugotovitev, da »ženski šport vse bolj spreminja svojo vsebino in se nagiba k lepoti in doživljanju gibanja ter zanemarja merljivost rezultata, hkrati pa postaja sestavni del bolj kakovostnega življenja« (str. 25).

Že v raziskavi Petroviča idr. (2000) je bilo izpostavljeno, da je v zadnjih letih v Sloveniji opazna sprememba v razumevanju povezanosti športa in zdravja. Poleg fizioloških učinkov športne vadbe in njenega pomena na prewencijo in

rehabilitacijo ljudi, je vedno bolj poudarjen pomen psihosocialnih učinkov športne vadbe. »To je nova perspektiva, ki je neobčutljiva na merljive fiziološke učinke in poudarja graditev samozavesti, pozitivno izkušnjo lastnega telesa, navezovanje socialnih stikov in rekreacijo, ki je zabavna in hkrati omogoča splošno dobro počutje človeka« (str. 39). Hitra rast članstva v Športnem društvu Zadvor v zadnjih letih kaže na vedno večjo potrebo krajanov na zadovoljevanje interesov v obliki družabne rekreacije čim bližje njihovem domu.

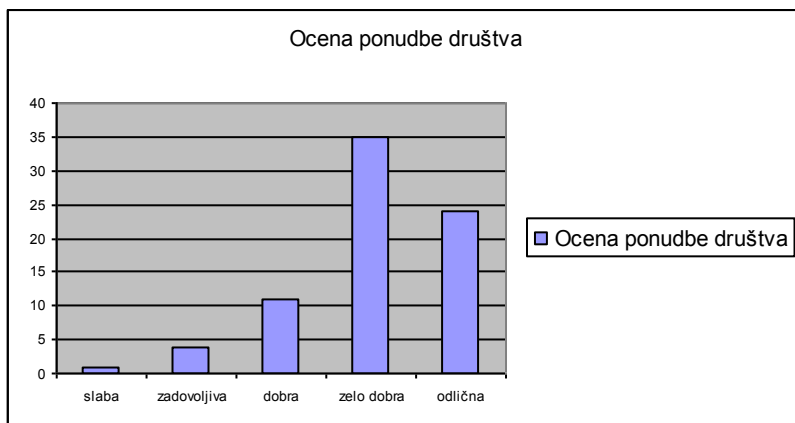
Tudi **zadovoljstvo članov s ponudbo društva** je pomemben prednostni kriterij.

Po oceni članov je ponudba Športnega društva Zadvor nadpovprečna. Kar 79 odstotkov (59) vprašanih je ponudbo ocenilo kot zelo dobro (47%) ali celo odlično (32%). Kot slabo je ponudbo ocenil samo en anketiranec. Preostali so jo ocenili kot zadovoljivo ali dobro (skupaj 20%):

Tabela št.12: Ocena ponudbe društva s strani članov

	slaba	Zadovoljiva	dobra	zelo dobra	Odlična	ni odgovora
	1	4	11	35	24	1
	1%	5%	14%	47%	32%	
ženske	0	3	6	21	16	
	0%	6%	13%	45%	34%	
moški	1	1	6	14	7	1
	3%	3%	21%	49%	23%	1%

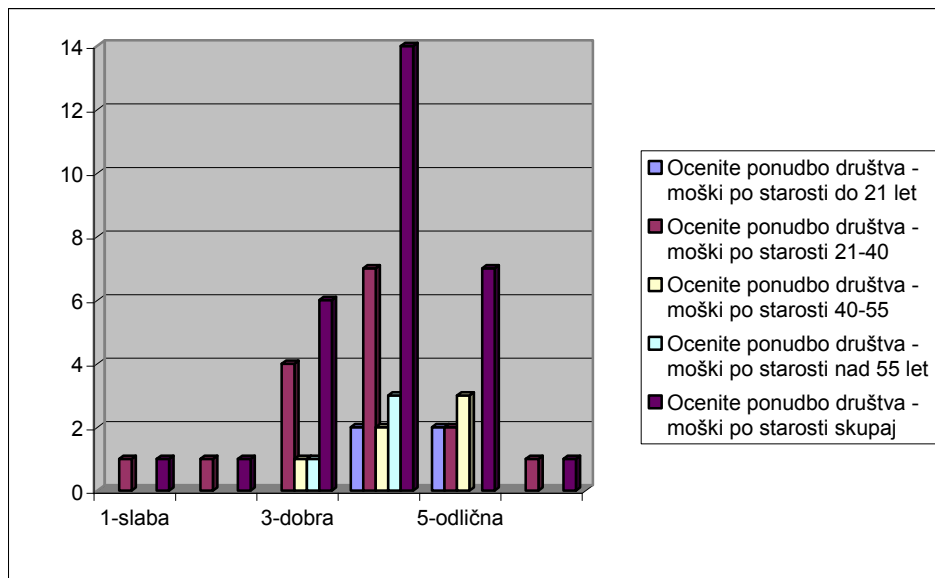
Zelo plastično so podatki prikazani z grafom (*Graf št.5*)

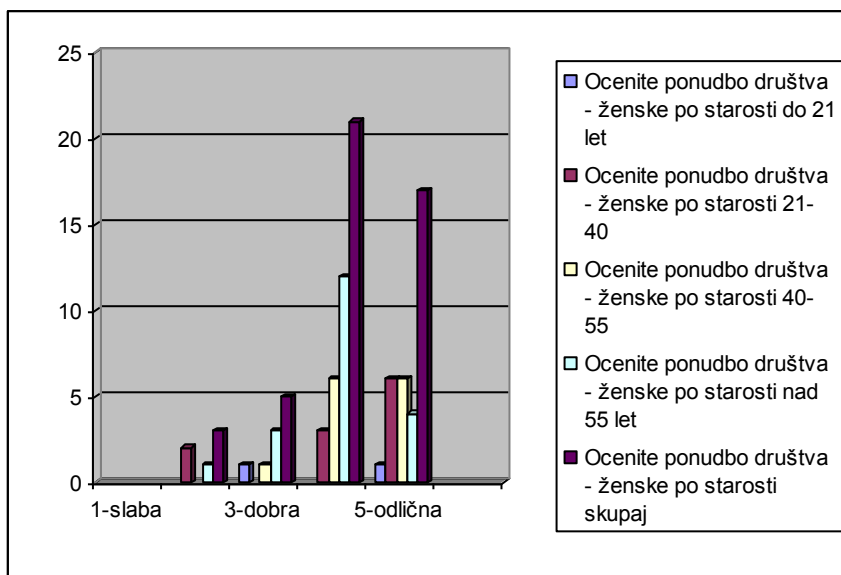
Podatki kažejo, da so s ponudbo društva nekoliko bolj zadovoljne ženske; odgovora »zelo dobro« ali »odlično« je izbralo 81 odstotkov vprašanih in nobena ženska se ni odločila za možnost »slaba«, medtem ko se je za prvi dve možnosti odločilo »le« 73 odstotkov anketiranih moških.

Oceno ponudbe društva s strani članov prikazujemo še po po starostnih kategorijah in spolu:

Graf št. 6: Moški

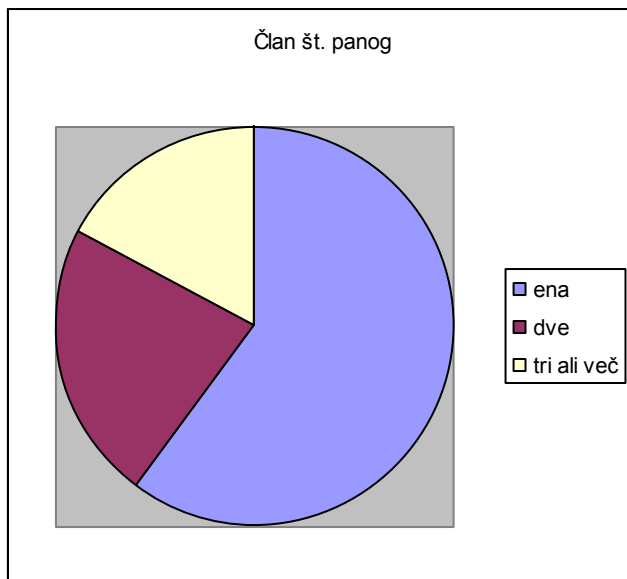

Graf št. 7: Ženske

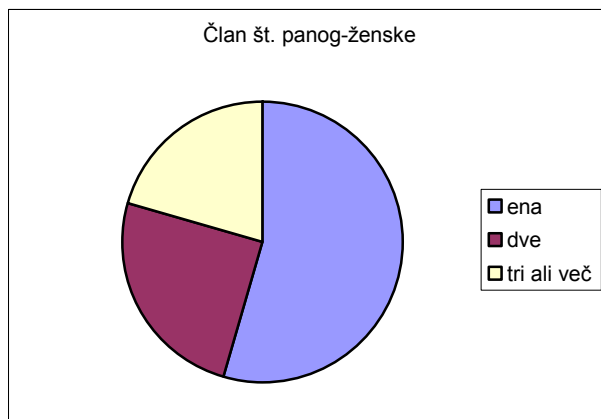
Več kot polovica vseh anketiranih članov (60%) se v okviru društva ukvarja samo z eno športno panogo. 17 vprašanih (23%) se ukvarja z dvema športnima panogama in le 13 (17%) s tremi ali več.

Graf št. 8

Zanimivo je, da je razmerje pri ženskah nekoliko ugodnejše v prid več panogam: 55 - 25% - in 20%.

Graf št.9:

Kar 48 odstotkov vprašanih bi se udeleževalo še drugih aktivnosti, če bi jih društvo nudilo. Ker je tako odgovorilo več moških, ki pa so, kot je razvidno iz gornjih podatkov, aktivni v manj panogah, se zastavlja vprašanje ali morda ponudba društva trenutno bolj ustreza ženskam?

Društvo bi moralo izrabiti prednost, da so člani zadovoljni s storitvami in razmisliti o ponudbi še drugih.

V tabeli št. 13 so prikazani podatki o potencialnih uporabnikih dodatnih storitev med člani:

Udeleževal bi se še drugih aktivnosti	da	Ne	ne vem
	36 48%	29 39%	10 13%
Moški	17 56%	11 37%	2 7%
	19 42%	19 41%	8 17%

Podatki (frekvenca) so v tabelah št. 14 in 15 ter v grafih št. 10 in 11 prikazani tudi po starostnih kategorijah in spolu.

Tabela št. 14:

moški			ne vem ali ni odgovora
	da	Ne	
do 21 let	1	3	
21-40	12	4	
40-55	1	3	3
nad 55	3		
skupaj	17	10	3

Graf št. 10

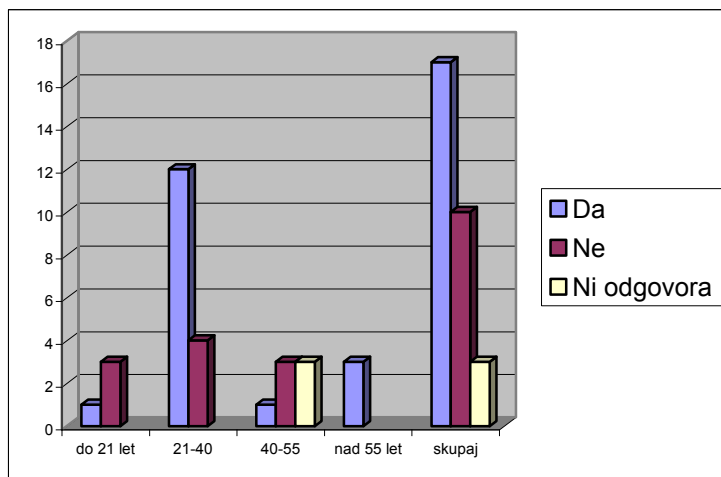
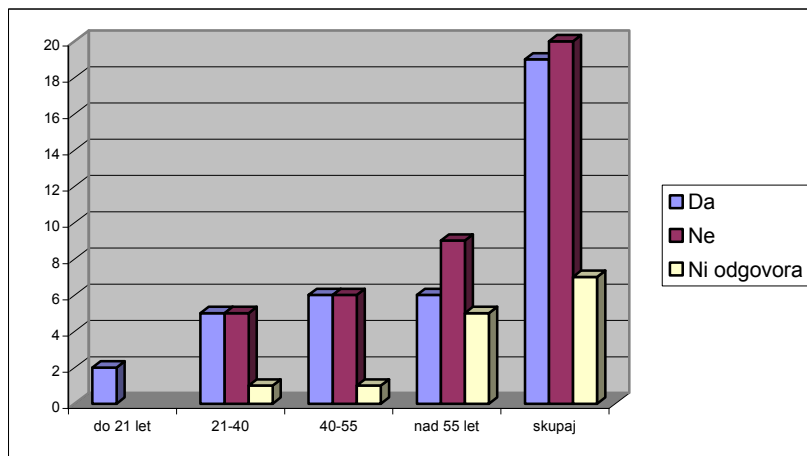

Tabela št. 15:

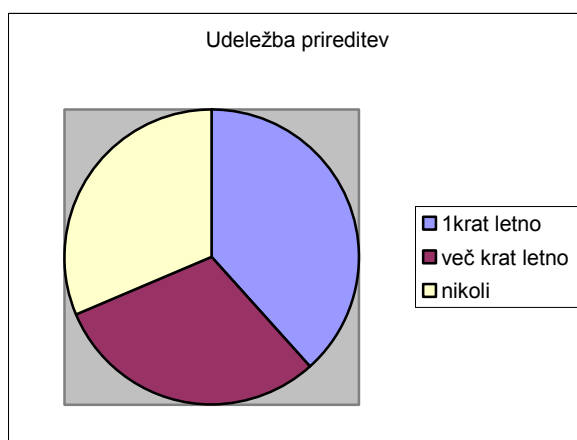
ženske			ne vem ali ni odgovora
	da	Ne	
do 21 let	2		
21-40	5	5	1
40-55	6	6	1
nad 55	6	9	5
skupaj	19	20	7

Graf št. 11

Enakomerno porazdeljeni so bili odgovori članov glede **udeležbe na prireditvah in pri akcijah** v organizaciji društva: po odgovorih anketiranih članov je delež tistih, ki se udeležijo več prireditev letno, tistih, ki se udeležijo letno po ene prireditve ali pa se teh nikoli ne udeležijo, približno tretjinski (razmerje 28, 22 in 23, kar je v odstotkih 38%, 30% in 32%). Največ je vedno članov, ki se udeležijo ene prireditve. Zanimivo bi bilo raziskati, ali so to prireditve v športu, ki se mu izključno ali pretežno posvečajo.

Graf št. 12

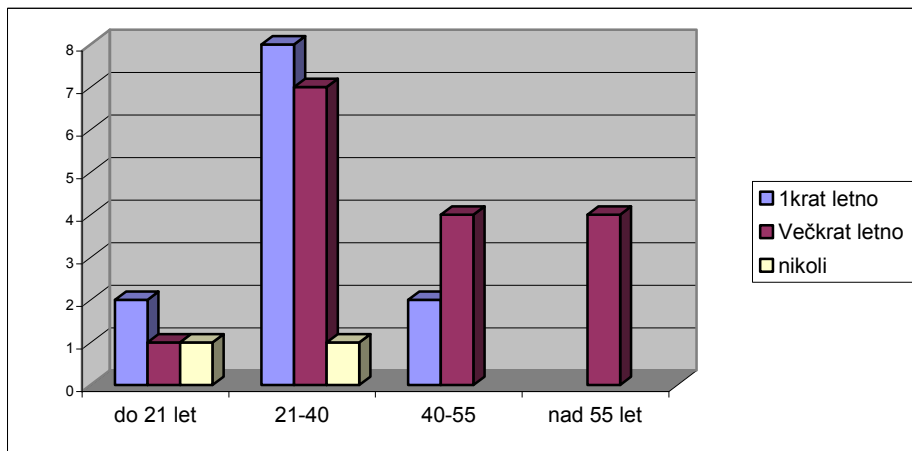
Pričakovali bi, da bodo moški tisti, ki se bodo udeležili več prireditev, a anketa je pokazala, da so v prednosti ženske:

Tabela št. 16: udeležba članov na prireditvah v organizaciji društva

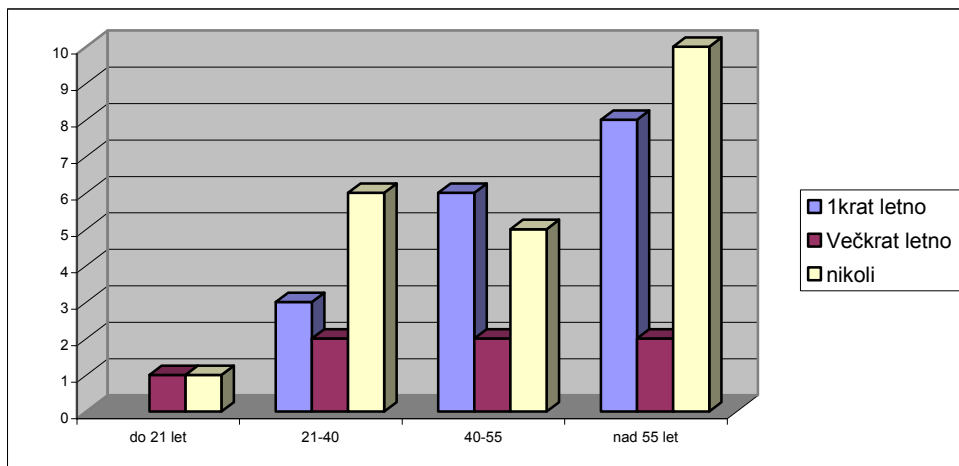
	enkrat letno	večkrat letno	nikoli
ženske	14	8	22
	32%	18%	30%
moški	14	14	2
	47%	46%	7%

V sledečih dveh grafih prikazujemo podatke o udeležbi članov na prireditvah po starostnih skupinah za oba spola.

Graf št. 13: Udeležba moških na prireditvah po starosti

Graf št. 14: Udeležba žensk na prireditvah po starosti

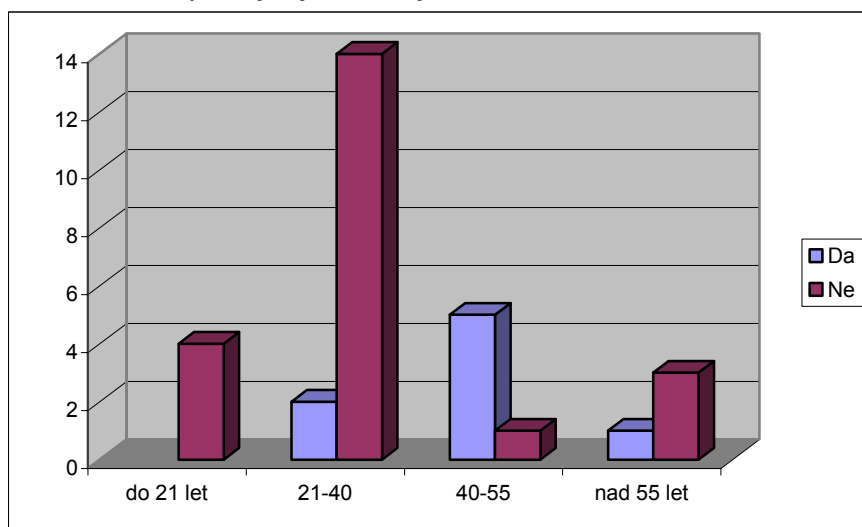

Ena od velikih prednosti zagotavljanja športnih storitev v društvu je **prostovoljno opravljanje nalog**. Pripravljenost za prostovoljno delo društvu se izkazuje tudi preko deleža anketirancev, ki opravljajo katero od funkcij. Funkcijo opravlja 14 članov, to je 18 odstotkov vzorca.

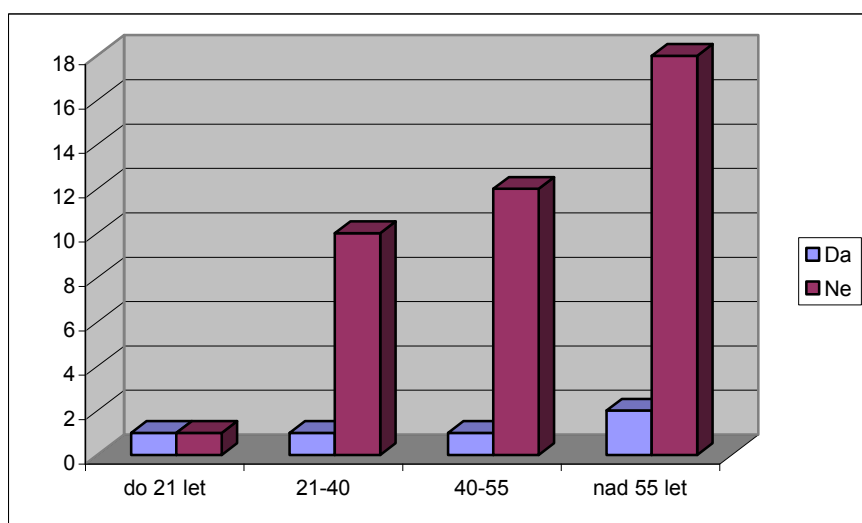
Kot je bilo pričakovati, funkcijo opravlja več moških; kar devet vprašanih, to je 30 odstotkov.

V spodnjih grafih so ponazorjeni podatki o opravljanju funkcije v društvu za moške in ženske.

Graf št. 15: Opravljanje funkcij - moški

Graf št. 16: Opravljanje funkcij - ženske

Vendar pa je na drugi strani zaznati **veliko pasivnost** večine članov. Kar 39 odstotkov članov društva iz vzorca **se nikoli ne udeleži občnega zbora** in tudi delež tistih, ki se podatka ne spomnijo (predpostavljamo, da se redni udeleženci zbora svoje udeležbe spomnijo) ter tistih, ki so bili na občnem zboru do štirikrat v desetih letih, je kar visok. Na te člane - odstotek je večji pri ženskah - društvo po naši oceni ne more računati, da bi prevzeli katero od funkcij vodenja v društvu. Posebno pri ženskah je delež zelo nizek, saj se občnega društva nikoli ne udeleži kar 42 odstotkov.

Tabela št. 17

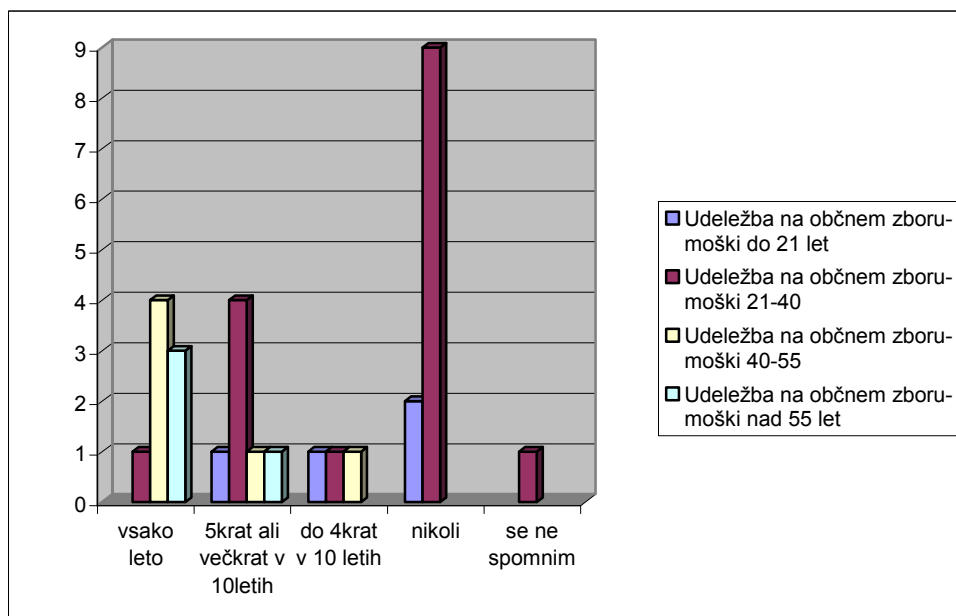
Udeležba na občnem zboru		Vsako leto	5x in več	do 4x	nikoli	Se ne spomnim
		f	16	15	10	30
	%	21%	20%	13%	39%	7%
Moški	f	9	7	4	9	1
	%	30%	23%	13%	30%	4%
Ženske	f	7	8	6	20	5
	%	15%	17%	13%	43%	10%

Podatke o obisku občnega zbora podajamo v spodnji preglednici ter v grafih še po starostnih skupinah in spolu:

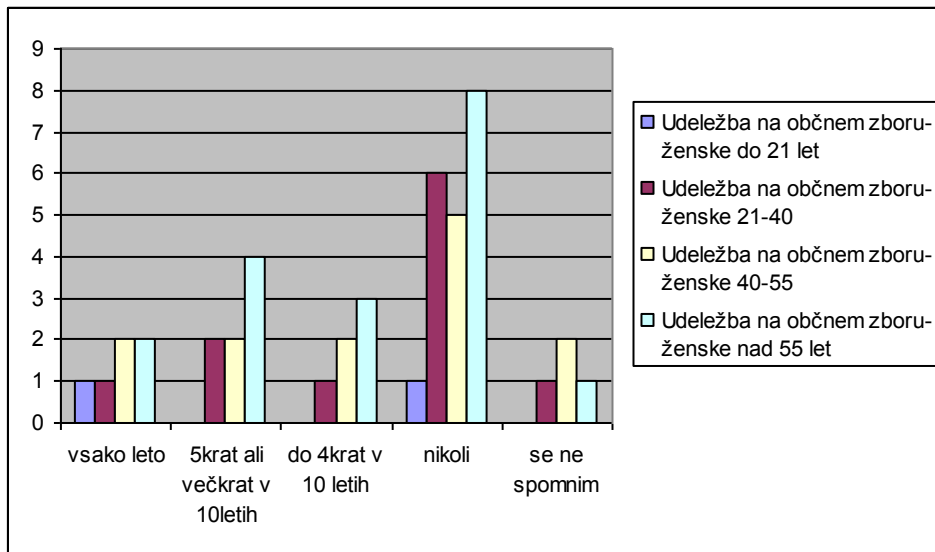
Tabela št. 18:

		Vsako leto	5x ali več v 10 letih	Do 4x v 10 letih	nikoli	Se ne spomnim
moški	do 21 let		1	1	2	
	21-40	1	4	1	9	2
	40-55	4	1	1		
	nad 55	3	1			
ženske	do 21 let	1			1	
	21-40	1	2	1	6	1
	40-55	2	2	2	5	2
	nad 55	2	4	3	8	3

Graf št. 17: udeležba moških na občnem zboru

Graf št. 18: udeležba žensk na občnem zboru

Šibka je tudi **pripravljenost za prevzem funkcije** v društvu:

Tabela št. 18:

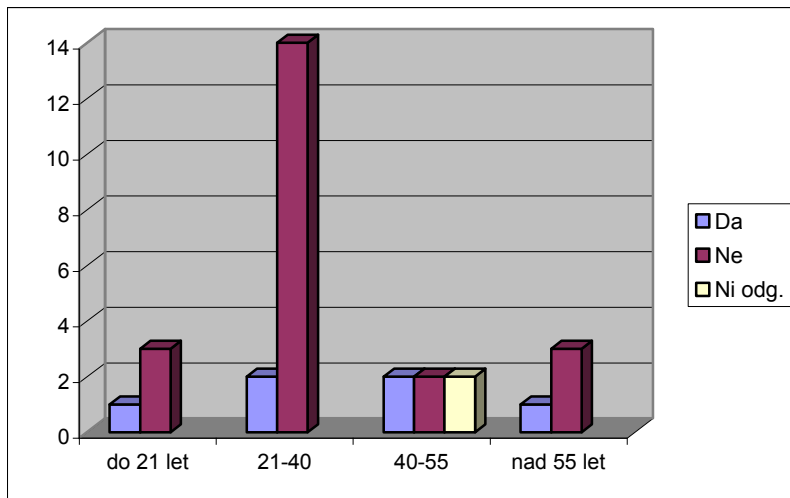
Opravljal bi funkcijo	Da	Ne
F	15	62
%	19%	81%

Rezultati ankete kažejo, da med članstvom tudi ni večje pripravljenosti za opravljanje nalog v društvu; pripravljenost članstva le za en odstotek presega obstoječe stanje.

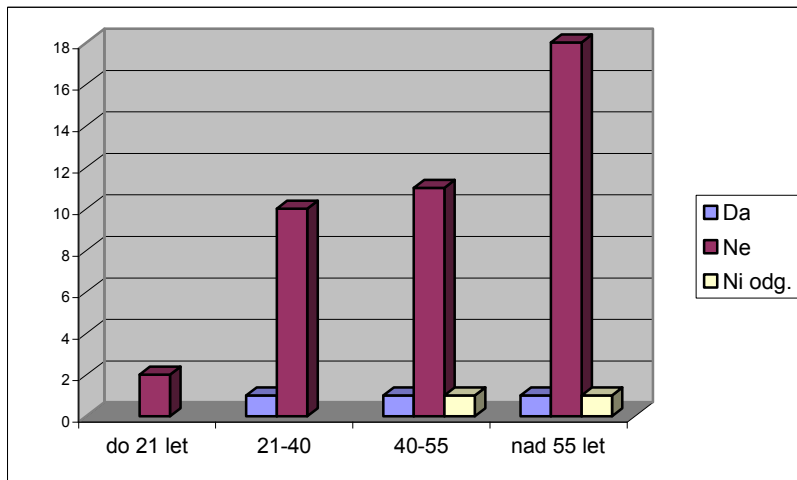
Odgovori moških so povsem skladni realnosti, zato bi moralo društvo več pozornosti usmeriti k ženskam. Funkcijo jih je sicer pripravljeno opravljati v primerjavi z moškimi manj, a 11 odstotkov tistih, ki so to pripravljene, vendarle ni zanemarljiv podatek.

Razlike med spoloma in po starostnih skupinah ponazarjamo še grafično:

Graf št.19: Pripravljenost opravljati funkcijo - moški

Graf št.20: Pripravljenost opravljati funkcijo - ženske

V vzorcu anketiranih **udeležencev prireditve** (Molniški tek) je bilo 12 oseb v starosti od 21 do 40 let (44%), 14 oseb v starosti med 40 do 55 (52%) ter ena oseba v starosti nad 55 let (4%). 20 (71%) je bilo moških ter 8 (29 %) žensk. Izobrazbena struktura je podobna vzorcu anketiranih članov društva. 13 oseb v vzorcu ima izobrazbo do vključno V. stopnje (46%), ostali nad V. stopnjo (54%).

Prireditve, ki jih organizira društvo, pritegnejo tudi uporabnike storitev rekreativnega športa izven Četrtna skupnosti Sostro. Po naši oceni ima društvo v tem delu ponudbe še velike rezerve. Kot je razvidno iz tabele, imajo le tri osebe iz vzorca bivališče v Četrtni skupnosti Sostro.

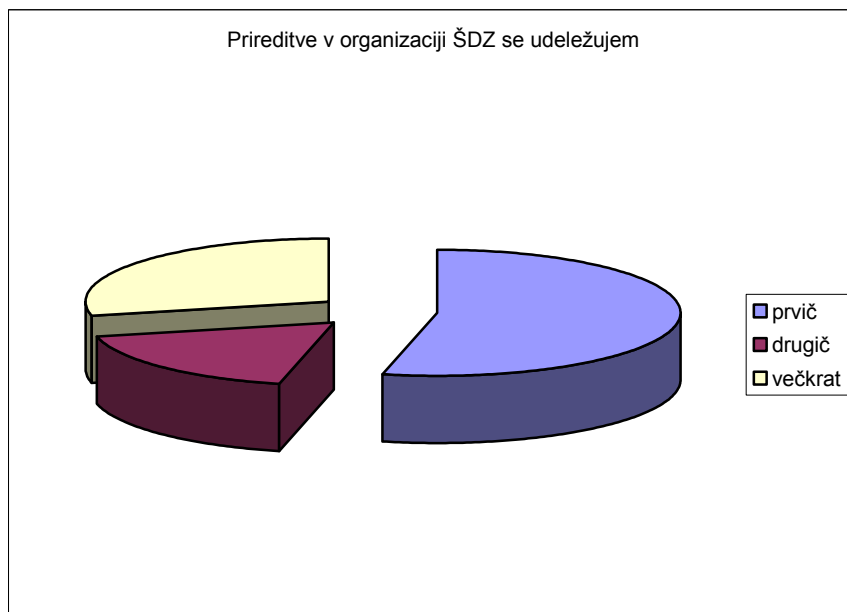
Tabela št. 19

Bivališče		ČS Sostro	MOL	Izven MOL
	F	3	13	11
	%	11%	48%	41%

Večina (53%) se je teka udeležila prvič, vendar je tudi odstotek »povratnikov« visok. Že večkrat se je prireditve v organizaciji Športnega društva Zadvor udeležilo 8 oseb (29%), drugič 5 oseb (18%).

Podatki so še nazorneje prikazani s sliko:

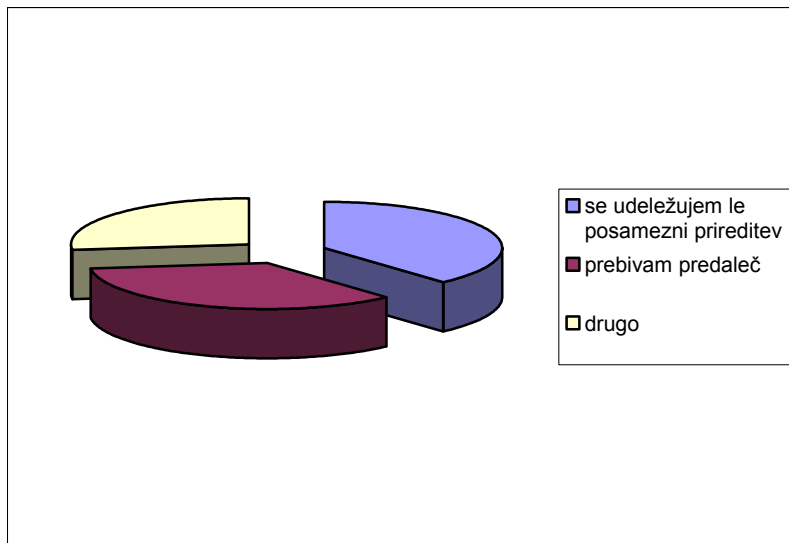
Graf št. 21

Anketiranci so imeli na voljo tri možnosti za opredelitev, zakaj niso člani. Odgovori so bili enakomerno porazdeljeni, z rahlo prednostjo odgovora, da se udeležujejo le posameznih prireditev (10 oseb oz. 38%). Glede na vrsto športne dejavnosti, tekmovalni tek za rekreativce, ocenjujemo, da se te osebe ukvarjajo s športom v večji meri neorganizirano. 9 (35%) oseb je odgovorilo, da prebiva predaleč, ostali (7 oziroma 27%) so navedli katerega od drugih razlogov.

Ponazoritev v sliki (št. 22):

Podatki izkazujejo, da je med člani društva povpraševanje po več športnih storitvah različnih zvrsti omejeno. **Odločitev za ponudbo storitev v gospodarskem subjektu bi bila tudi zato v teh negotovih časih zelo tvegana.**

Krajanom, ki niso včlanjeni v društvo, niti se redno ne udeležujejo prireditev v njegovi organizaciji (skupaj 29 oseb) smo zastavili vprašanja o poznavanju društva, o njihovem ukvarjanju s športnimi aktivnostmi in o njihovih željah po določenih storitvah v okiru ponudbe društva. Od 29 oseb je bilo 11 moških (38%) in 18 žensk (62%, kar je primerljivo z razmerjem v vzorcu anketiranih člano društva (39-61 v prid ženske populacije) Izobrazbo do vključno V. stopnje ima 46 odstotkov, 54 odstotkov nad V. stopnjo, vendar en anketiranec ni odgovoril. Mlajša od 21 let je ena oseba, 14 (49%) jih je v letih med 21-tim in 40-tim letom, 7(24%) med 40-tim in 55-tim letom ter 7 starejših od 55 let.

Večina krajanov društvo pozna ali vsaj vedo, da obstoja, le en anketiranec za društvo še ni slišal.

Tabela št. 20: poznavanje Športnega društva Zadvor med krajanji

društvo dobro poznam in se občasno udeležim prireditve	društvo poznam, a se prireditev ne udeležujem	zanj sem slišal, a dejavnosti ne poznam	društva ne poznam
7	12	9	1
24%	42%	31%	3%

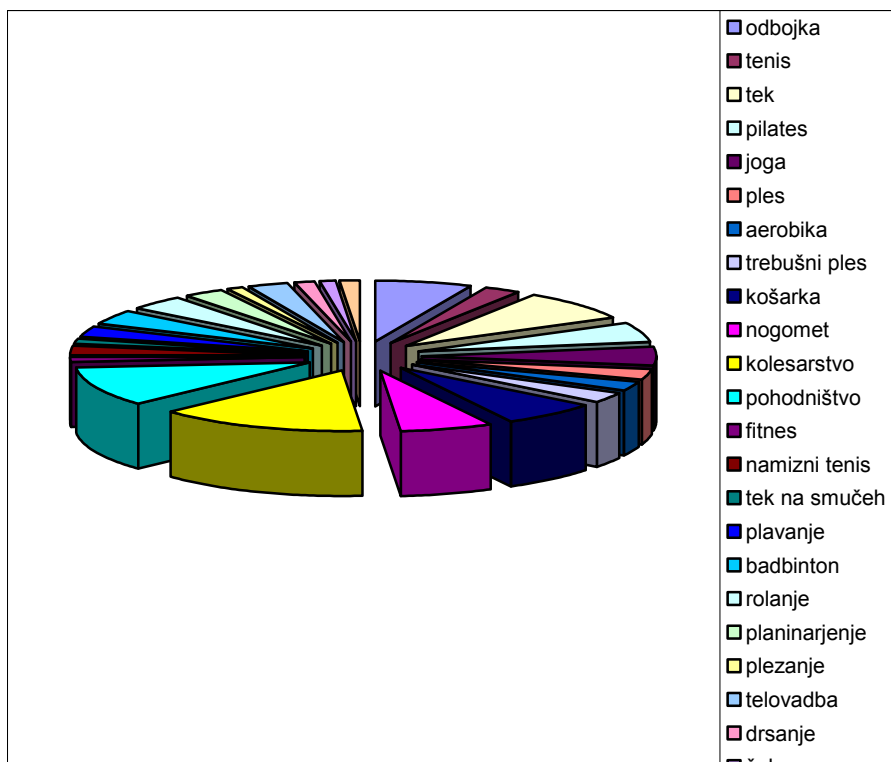
Kar 67 odstotkov jih je odgovorilo, da se ukvarjajo s športom sami, neorganizirano:

Tabela št. 21: Nisem član društva, ker:

Se ne ukvarjam s športom	S športom se ukvarjam sam	S športom se ukvarjam v drugi organizirani obliki	Drugo
3	20	4	2
10%	67%	14%	7%

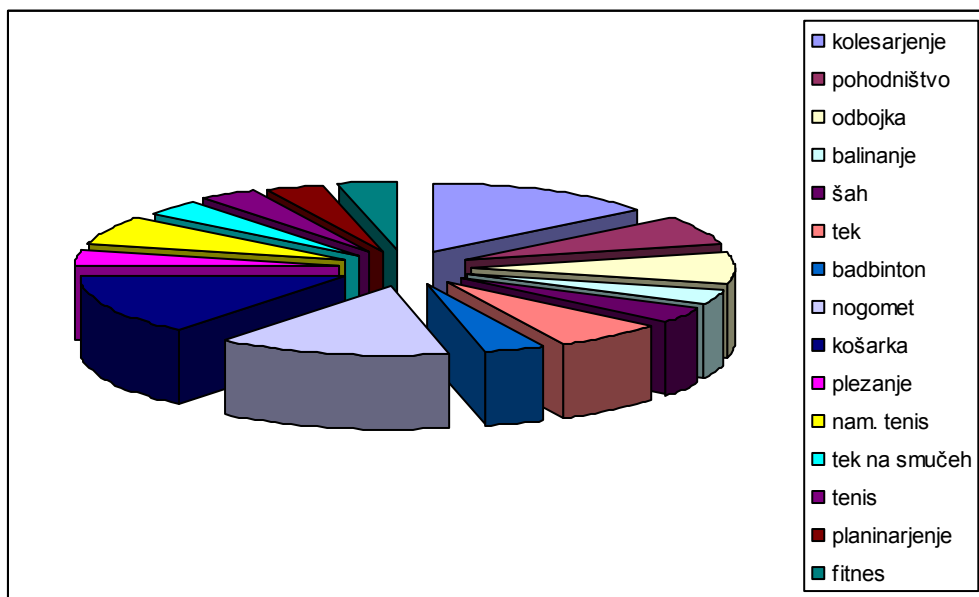
Glede na spodnje odgovore **pa velja v iskrenost odgovorov, da se sami, neorganizirano ukvarjajo s športom, močno dvomiti**. Zanimajo jih namreč športi, kot je prikazano v spodnjem grafu, s katerimi se je praviloma možno ukvarjati le organizirano:

Graf št. 23:

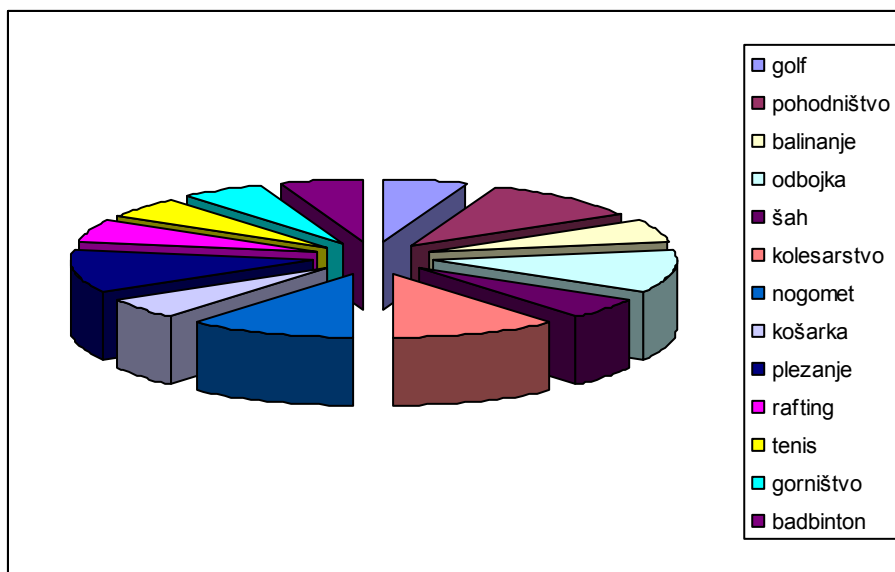
Pri moških izstopajo kolesarjenje, košarka in nogomet,

Graf št. 24

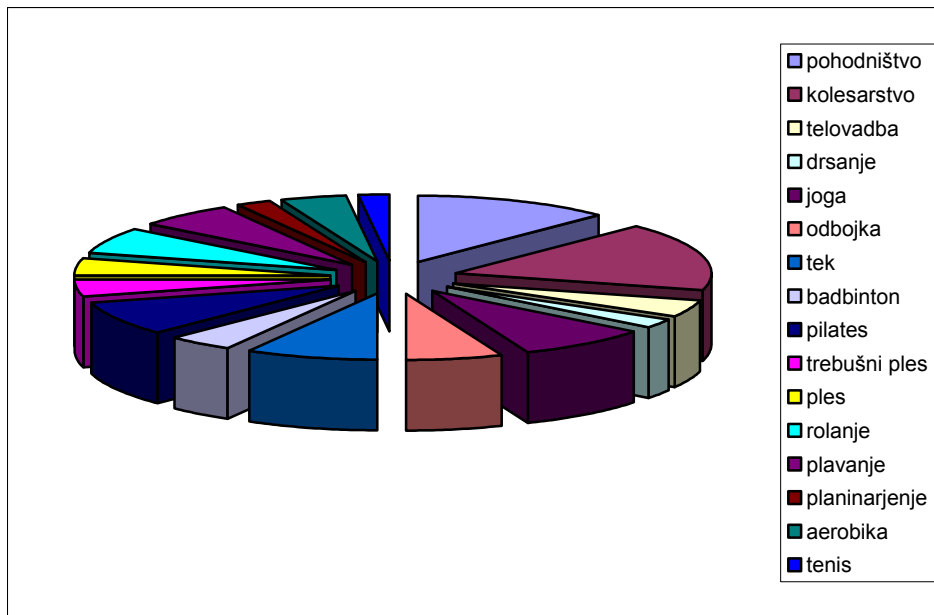
ter bi se, če bi društvo bilo organizator, v njegovem okviru ukvarjali z naslednjimi športi.

Graf št. 25

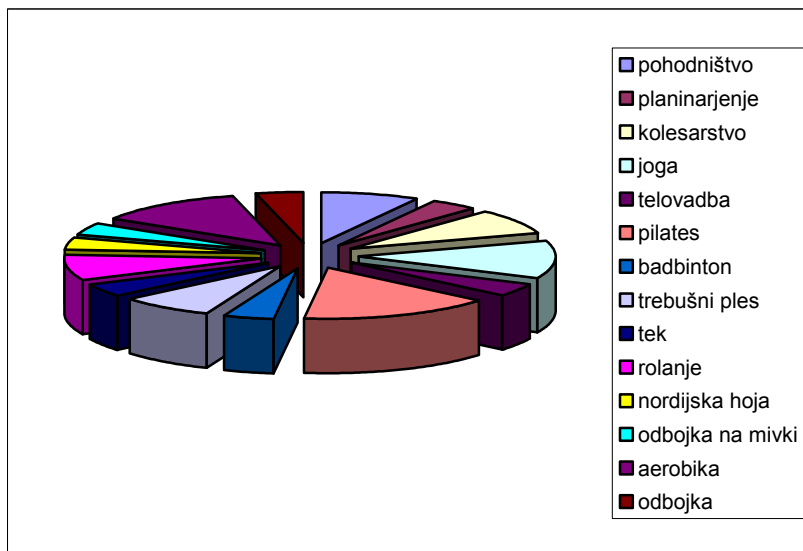
Pri ženskah je po odgovorih velika želja po kolesarjenju, sledita pa pohodništvo in pilates,

Graf št. 26:

bi se pa v okviru društva ukvarjale s športnimi aktivnostmi, kot kaže kaže sledeči graf.

Graf št. 27

Predvsem zaradi podatkov, prikazanih o potencialnem ukvarjanju s športom v okviru Športnega društva Zadvor, dvomimo v resničnost odgovorov o ukvarjanju s športom, saj se v okviru društva večina naštetih aktivnosti izvaja. Druga možnost pa je, da krajanji v resnici dela in ponudbe društva ne poznajo.

Ne glede na dvomljivost iskrenosti krajanov ima društvo gotovo veliko priložnosti po ponudbi dodatnih storitev in po povečanju obsega ponudbe. Vendar je pri tem močno omejeno z viri. Tolikšno število uporabnikov njegovih storitev lahko društvo dosega le zaradi prostovoljnega dela. Zato lahko uporabniki (člani društva) storitve uporabljajo le ob plačilu letne članarine ali le za minimalni prispevek. Poleg te največje prednosti strokovnjaki (Bednarik idr., 2007, str.120)

navajajo še druge prednosti: velika notranja motivacija, ni težav z administracijo in davki, obveznim zdravstvenim in pokojninskim zavarovanjem. Opozarjajo pa tudi na manj ugodne dejavnike: omejen čas prostovoljcev, različni motivi in potrebe, visoka stopnja osebne neodvisnosti in na izrazito negativnega, ki je tudi pogosto prisoten, to je željo po oblasti.

Društvo nima svojih prostorov. Člani uporabljajo večnamensko dvorano v Zadružnem domu v Zadvoru ter v bližnji Osnovni šoli Sostro. Naj kot zanimivost navedmo, da tudi ta stoji v naselju Zadvor, ime sosednje nekdanje vasi pa nosi le iz zgodovinskih razlogov. Zadružni dom, zgrajen v času izgradnje povojne Jugoslavije, je po svoji funkciji namenjen krajanom. Z ukinitvijo pravne osebnosti krajevne skupnosti Zadvor je v lasti MOL in njegova uporaba je plačljiva. Vodstvo šole je zelo naklonjeno čim boljši izrabi šolskih prostorov. Društvo uporablja telovadnico, pa tudi avlo, v kateri so v večernem času plesni tečaji. MOL plača društvu uporabo za 700 ur letno v zadružnem domu ter 900 ur letno v osnovni šoli.

Društvo ne more konkurirati s podjetji, ki nudijo športne storitve v posebnih dvoranah, vendar to niti ni njegova ambicija.

7 SKLEP

Analiza je pokazala, da Športno društvo Zadvor uspešno uresničuje svoje poslanstvo. Ima dolgoletno tradicijo in veliko krajanov uporablja njegove storitve. Pravna oblika organiziranosti v društvu, ki je po zakonu o društvih definirano kot »nepridobitno združenje, ki ga ustanoviteljice oziroma ustanovitelji, skladno s tem zakonom, ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov« je že po svojem namenu ustrezna ciljem, ki jih društvo uresničuje. Organiziranost v društvu je povsem ustrezna **in lahko potrdimo pravilnost prve hipoteze.**

Nevarnost za dolgoročni obstoj izhaja iz popolne odvisnosti od prostovoljcev, ki nimajo ustreznih strokovnih znanj. Društvo določen del sredstev namenja tudi za tečaje svojih članov, npr. za tečaj smučarskega teka, ki svoja znanja posredujejo naprej drugim članov. Žal pa ugotavljamo, da načrtnega upravljanja s takšnim pomembnim virom športnega udejstvovanja ni. Na ta problem je opozorila raziskava »Vodenje prostovoljcev v nevladnih organizacijah v Sloveniji« (Jurak, Bednarik in Tušak, 2007, str.136), v kateri je bilo ugotovljeno, da je zaenkrat pomembnost tega vira le deloma vidna v upravljanju z njim. Avtorji te raziskave so opozorili, da bo to morala biti ena ključnih nalog športnega menedžmenta v prihodnje: »Človek je namreč najbolj nepredvidljiv element, še zlasti težavno je delo s prostovoljci, zato bo na uspešnost upravljanja v veliki meri vplivalo prav vodenje slednjih.« Nobenega jamstva ni, da se bo v društvu po naključju našel naslednik, ki bi imel enako izredno motivacijo, kot jo ima sedanji in dolgoletni predsednik društva. K nadaljnjemu obstoju in razvoju društva bi nedvomno prispevali tudi programi strokovnega usposabljanja za prostovoljce in drugi.

Strokovnjaki napovedujejo (Jurak, Bednarik in Dimovski, 2007, str. 164), da se bo število članstev v športnih društvih, ne glede na konkurenčni boj z zasebniki, povečevalo. To predvidevanje potrjuje tudi trend naraščanja števila članstev v Športnem društvu Zadvor. Njihova pričakovanja po vedno bolj kakovostni ponudbi in raznoliki ponudbi bodo zahtevala več usposobljenih prostovoljcev, ki bodo morda pripravljene prevzeti tudi vodstvene naloge, kar je bilo v analizi ugotovljeno za največji problem. **Potrjena je tudi druga predpostavka, da bo društvo še obstajalo le ob pogoju, da se bodo našli dovolj zavzeti prostovoljci.**

Za uresničevanje javnega interesa v športu tudi s spodbujanjem in zagotavljanjem pogojev za opravljanje in razvoj športne dejavnosti, kar je v zakonu o športu (3. člen) predvideno tako na državni, kot tudi na lokalni ravni, bodo potrebni konkretni ukrepi. Pridružujemo se predlogom stroke (Jurak, 2006, str. 73), da bo ukrepe treba izvajati tako na operativni, kot na sistemski ravni. Treba bi bilo oblikovati in vzpostaviti programe za strokovno usposabljanje prostovoljcev. Tudi v Nacionalnem programu športa je izpostavljeno: »Kljub temu da delujejo volonterji brezplačno, pa mora biti njihovo delo čim bolj strokovno«.

Literatura:

- Bednarik, J., Jurak, G., Bole Breznik, M., Pišot, R., Kolar, E. in Kropej, V. L. (2007). Razlikovanje športnih organizacij z vidika večinsko opravljenega prostovoljnega in profesionalnega dela. (str. 120-135). V Jurak G. (ur.) *Nekateri kazalniki športnih organizacij v Sloveniji*, Koper : Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper
- Bednarik, J., Jurak, G., Bole Breznik, M., Kolar, E., Pišot, R. in Kropej, L. V. (2007). Nekatere modelne značilnosti slovenskih športnih organizacij (str. 9-24). V Jurak G. (ur.) *Nekateri kazalniki športnih organizacij v Sloveniji*, Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper.
- Bednarik, J., Kovač, M. in Jurak, G. (2001). The Slovenian model of sports funding. V Bednarik, J. (ur.) *Some economic aspects of sport in Slovenia*, pp. 48-60. Ljubljana: Fakulteta za šport
- Berčič, H., Sila, B., Tušak, M. in Semolič, A. (2001). *Šport v obdobju zrelosti*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
- Brulc, D., Grabič, D., Gradišar, L., Milenkovič, S., in Pohleven, B. (2009) *Športno društvo ali kapitalna družba*. Seminarska naloga, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta
- Doupona, M., Petrovič, K. (2000), *Šport in družba, Sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport
- Grafenauer, B. (2000). *Lokalna samouprava na Slovenskem : teritorialno-organizacijske strukture*. Maribor: Pravna fakulteta
- Hercigonja, D. (2007). *Analiza financiranja Plavalnega kluba Olimpija*, Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta
- Jurak, G. (2006). *Značilnosti vodenja prostovoljcev v športnih organizacijah v Sloveniji*, Magistrsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta
- Jurak, G. (2007). Predgovor. V G. Jurak (ur.), *Nekateri kazalniki uspešnosti športnih organizacij v Sloveniji* (str. 4-8). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper
- Jurak, G., Bednarik, J. in Dimovski, V. (2007). Značilnosti vodenja v slovenskih športnih organizacijah. V G. Jurak (ur.), *Nekateri kazalniki uspešnosti športnih organizacij v Sloveniji* (str. 151-167). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper
- Jurak, G., Bednarik, J. in Kolenc, M. (2007). Značilnosti prostovoljnega dela v slovenskem športu. V G. Jurak (ur.), *Nekateri kazalniki uspešnosti športnih organizacij v Sloveniji* (str. 105-119). Koper: založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Jurak, G., Bednarik, J. in Tušak, M. (2007) . Vodenje prostovoljcev v nevladnih športnih organizacijah v Sloveniji. V Jurak G. (ur.) *Nekateri kazalniki uspešnosti športnih organizacij v Sloveniji*,. (str. 136-180). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Kovač, M., Doupona Topič, M. in Bučar Pajek, M. (2005), Primerjava športno rekreativnih dejavnosti posameznih javnosti, V M. Kovač in G. Starc (ur.), *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*, (str. 121-161). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo

Kovač, M., Doupona Topič, M. in Kolar, M. (2005). Športno-rekreativna dejavnost splošne javnosti in nacionalna identifikacija. V M. Kovač in G. Starc (ur.), *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*, (str. 162-176). Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo

Kuntarič, A. (2002). *Organizacija in financiranje športa v Sloveniji*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta

Likar, G. (2008). *Poslovni načrt za dejavnosti športnega društva ODA-Š*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport

Marinko, Š. (2007). *Ekonomski status športa skozi zgodovino*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta

Petrović, K., Ambrožič F., Sila, B. in Doupona, M. (1996). *Športnorekreativna dejavnost v Sloveniji 1996*, (Raziskava). Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo

Petrović, K., Ambrožič F., Sila, B., Doupona, M. in Bednarik, J. (2000). *Športnorekreativna dejavnost v Sloveniji 1999*, (Raziskava). Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologija

Šugman, R., Bednarik, J., Doupona Topič, M., Jurak, G., Kolarič, B, Kolenc, M. idr. (2006). *Športni menedžment*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport

Spletne strani

<http://www.who.int/> - WHO (Svetovna zdravstvena organizacija)
<http://ec.europa.eu> - Komisija evropskih skupnosti
<http://europa.eu/european-council> - Svet Evrope
<http://www.bmlvs.gv.at/> - avstrijsko ministrstvo za šport
<http://www.ivz.si> – Inštitut za varovanje zdravja
http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna_uprava - Mestna občina Ljubljana
<http://www.sportna-unija.si/> - Športna unija Slovenije
<http://stat.si/> - Statistični urad RS
<http://www.sportnodrustvozadvor.si/> Športno društvo Zadvor
<http://www.ajpes.si/> - Agencija za javnopravne evidence in storitve
<http://en.wikipedia.org/wiki/Community> - spletna enciklopedija

Zakonodaja:

Zakon o športu (Zspo, Ur.l.RS, št. 22/1998)
Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (NPS; Ur.l RS, št. 24/2000)
Zakon o davku od dohodka pravnih oseb, (ZDDPO, Ur.l. RS št. 117/2006, 56/2008, 76/2008 in 5/2009).
Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti (Ur.l. RS, št. 109/2007)
Ustava RS (Ur.l. RS, št. 331/1991-1, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/2006)
Zakon o društvih (Zdru-1, Ur.l. RS, št. 61/2006, spr.: Ur.l. RS, št. 91/2008 - Odl.US: U-I-380/06-11 in 102/2008 Odl.US: U-I-57/07-7)
Zako o gospodarskih družbah (ZGD-1-UPB3, Ur.l. RS št. 65/2009)
Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB2, Ur.l. RS št. 94/2007, spr. in dop. Ur.l. RS, št. 76/2008 in 79/2009)

Priloga 1:

Anketni list za krajanje Četrtna skupnosti Sostro (ki niso včlanjeni v Športno društvo Zadvor)

Spoštovani!

Sem Tine Juvan, absolvent Fakultete za šport v Ljubljani. Za diplomsko delo sem se odločil raziskati razvoj in delovanje Športnega društva Zadvor. Vaše sodelovanje z izpolnitvijo spodnje ankete bo podlaga za diplomsko delo ter obenem pomemben prispevek in usmeritev za bodoče dejavnosti društva. Anketiranje je anonimno.

Obkrožite izbrani odgovor oz. številko pred odgovorom.

1) Starost   do 21   med 21 – 40   med 40 – 55   nad 55

---

2) Spol   M   Ž

---

3) Izobrazba   1. do vključno V. stopnje (štiriletna srednja šola)   2. nad V. stopnjo

---

4) Bivališče   1. v četrtini skupnosti Sostro   2. v MOL   3. izven MOL

---

5) Poznavanje Športnega društva Zadvor (ŠDZ)

1. ŠDZ dobro poznam in se občasno tudi udeležim katere od prireditev, ki jo organizira
2. ŠDZ dobro poznam, a se prireditev ne udeležujem
3. Zanj sem že slišal, a njegove dejavnosti ne poznam
4. Ne, ŠDZ sploh ne poznam

6) Za članstvo v ŠDZ se nisem odločil, ker:

1. se ne ukvarjam se s športom
2. s športom se ukvarjam sam, (neorganizirano)
3. s športom se ukvarjam v drugi organizirani obliki
4. drugo:.....(vpišite razlog)

7) Zanimam se za aktivnosti v naslednji športni panogi:

.....
(vpišite panogo/e, ki vas zanimajo).

8) Če bi društvo organiziralo, bi se udeleževali naslednje športne aktivnosti:

.....
(vpišite, katerih)

Datum:.....

Zahvaljuje se vam za sodelovanje!

Priloga 2:

Anketni list za udeležence prireditve v organizaciji Športnega društva Zadvor (ŠDZ)

Spoštovani!

Sem Tine Juvan, absolvent Fakultete za šport v Ljubljani. Za diplomsko delo sem se, tudi na željo predsednika društva, odločil raziskati razvoj in delovanje Športnega društva Zadvor. Vaše sodelovanje z izpolnitvijo spodnje ankete bo podlaga za diplomsko delo ter obenem pomemben prispevek in usmeritev za bodoče dejavnosti društva.

Anketiranje je anonimno.

Obkrožite izbrani odgovor.

1) Starost   do 21   med 21 – 40   med 40 – 55   nad 55

---

2) Spol   M   Ž

---

3) Izobrazba   1. do vključno V. stopnje (štiriletna srednja šola)   2. nad V. stopnjo

---

4) Bivališče   1. v četrtni skupnosti Sostro   2. v MOL   3. izven MOL

---

5) Prireditve v organizaciji ŠDZ se udeležujem:

Prvič

Drugič

Tretjič ali večkrat

6) Član ŠDZ nisem iz razloga:

1) ker se udeležujem le posameznih prireditev

2) ker prebivam predaleč

3) drugo:

(napišite) _____

Datum: 25.4.2009

Zahvaljujem se vam za sodelovanje!